

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА

НАЦРТ

ЗАКОН
О ОСНОВНОМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ

Бања Лука, јануар 2008. године

ЗАКОН О ОСНОВНОМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

- (1) Овим законом уређује се дјелатност основног образовања и васпитања као дио јединственог система образовања.
- (2) Основно образовање и васпитање дјелатност је од општег друштвеног интереса.
- (3) Дјелатност основног образовања и васпитања обухвата:
  - а) обавезно образовање и васпитање,
  - б) друге облике образовања дјеце и омладине и
  - в) образовање одраслих.

Члан 2.

- (1) Обавезно основно образовање и васпитање траје девет година.
- (2) Основно образовање и васпитање обавезно је за сву дјецу, по правилу, од шест до петнаест година живота.

Члан 3.

Основно образовање и васпитање обављају основне школе, специјалне основне школе, музичке школе и балетске школе (у даљем тексту: школе) у којим се остваривањем наставног плана и програма прописаним у складу са овим законом стиче основно образовање и васпитање.

1. Циљеви образовања и васпитања

Члан 4.

Циљеви основног образовања и васпитања су:

- а) стицање општег образовања и васпитања,
- б) припрема за успјешан наставак школовања,
- в) развијање интелектуалних, емоционалних и физичких способности, критичког мишљења, самосталности и интереса за нова знања,
- г) упознавање основних законитости природе, друштва и људског мишљења,
- д) стицање и развијање свијести о потреби чувања здравља и заштите природе и човјекове средине,

- ђ) развијање духовности, хуманости, истинољубивости, етничке и вјерске толеранције, другарства и пријатељства и спречавање понашања које нарушава остваривање права на различитост,
- е) развијање свијести о припадности властитом културном идентитету, језику и традицији на начин примјерен цивилизацијским тековинама,
- ж) васпитање за демократске, хумане и културне односе међу људима и поштивање људских права без обзира на пол, расу, вјеру, националну припадност и лична увјерења,
- з) подстицање цјеложивотног учења,
- и) промоција економског развоја,
- ј) његовање и развијање потреба за културом и очувањем културног и духовног наслијеђа и
- к) стицање основних сазнања и навика лијепог понашања и развијање способности и културе комуникације.

2. Принципи у основном образовању и васпитању

Члан 5.

- (1) Свако дијете има једнако право приступа и једнаке могућности у основном образовању и васпитању без дискриминације по било којем основу.
- (2) Једнак приступ и једнаке могућности подразумијевају обезбјеђивање једнаких услова и прилика за сву дјецу при почетку и наставку основног образовања и васпитања.

Члан 6.

Школа има одговорност да у средини у којој дјелује допринесе стварању културе која поштује људска права и основне слободе свих грађана, како је то утемељено Уставом и осталим међународним документима из области људских права које је потписала Босна и Херцеговина.

Члан 7.

- (1) Настава у основном образовању и васпитању изводи се на службеним језицима конститутивних народа, уз коришћење оба службена писма ћирилице и латинице.
- (2) У школама се не може вршити дискриминација наставника или неког другог запосленог при именовану, условима запослења, напредовању или у било којој другој одлуци у вези са тим лицем, на основу тога што у школи, у усменом и писаном изражавању користи било који од језика конститутивних народа.
- (3) У школама се не може вршити дискриминација ученика при пријему, учешћу у активностима школе или у било којој другој одлуци у вези са тим учеником, на основу тога што у школи, у усменом и писаном изражавању користи било који од језика конститутивних народа.

- (4) Језик и култура националних мањина у Републици Српској (у даљем тексту: Република) поштоваће се и уклапати у школу у највећој мјери у којој је то изводљиво, а у складу са Оквирном конвенцијом о заштити права националних мањина и Законом о заштити права припадника националних мањина ("Службени гласник Републике Српске", број 2/05).
- (5) Ближи пропис о организовању и извођењу наставе на језицима националних мањина доноси Влада Републике Српске (у даљем тексту: Влада), на приједлог Министарства просвјете и културе (у даљем тексту: Министарство).

Члан 8.

- (1) У основном образовању ће се унапређивати и штитити вјерске слободе, толеранција и култура дијалога.
- (2) Ученици ће похађати часове вјеронауке ако је то у складу са њиховим убјеђењима и убјеђењима њихових родитеља, старатеља или усвојитеља (у даљем тексту: родитељ).
- (3) Ученици који по захтјеву родитеља не желе да похађају вјеронауку неће бити доведени у неповољан положај у односу на друге ученике.

Члан 9.

У наставним и другим активностима у школи не могу се користити или изучавати дидактички и други материјали, а наставници и друго школско особље не смију давату изјаве које би се оправдано могле сматрати увредљивим за језик, културу и религију ученика који припадају било којој националној, етничкој или религијској групи.

Члан 10.

У школи није дозвољено политичко организовање и дјеловање, као ни коришћење школског простора у те сврхе.

Члан 11.

Страни држављани и лица без држављанства имају право на образовање у складу са конвенцијама и споразумима које је Босна и Херцеговина закључила са другим земљама или међународним организацијама.

Члан 12.

Република обезбјеђује остваривање права грађана од општег интереса у основном образовању и васпитању, и то:

- а) основно образовање и васпитање дјеце у деветогодишњем трајању,
- б) основно образовање одраслих,
- в) основно музичко и балетско образовање и

- г) основно образовање и васпитање дјете са посебним потребама (специјалне основне школе).

II ОСНИВАЊЕ И ПРЕСТАНАК РАДА ШКОЛЕ

1. Оснивање школе

Члан 13.

- (1) Влада, ради обезбјеђивања права грађана из члана 12. овог закона оснива школу.
- (2) Музичку и балетску школу може основати домаће и страно, правно и физичко лице, уз сагласност Владе, под условима утврђеним овим законом.

Члан 14.

- (1) Јавна или приватна школа оснива се и почиње да ради ако има:
  - а) одговарајући број ученика,
  - б) одговарајући простор,
  - в) потребну опрему и наставна средства и
  - г) потребан број наставника и стручних сарадника.
- (2) Министар просвјете и културе (у даљем тексту: министар) доноси правилник о ближим условима за почетак рада основне школе.
- (3) Министар рјешењем утврђује испуњеност услова за почетак рада школе.
- (4) Рјешење министра је коначно.

Члан 15.

- (1) Иницијативу за оснивање школе, чији је оснивач Влада покреће град, односно општина на чијем подручју се планира отварање школе најкасније до краја марта текуће године, за наредну школску годину.
- (2) Уз иницијативу из става 1. овог члана прилаже се:
  - а) Елаборат о оправданости оснивања школе и
  - б) Рјешење министра о испуњености услова за почетак рада школе, и доставља Влади на разматрање и усвајање.
- (3) Елаборат о оправданости оснивања школе садржи:
  - а) доказ о оправданости оснивања, односно о постојању друштвене потребе оснивања школе на том подручју, имајући у виду постојећу мрежу школа,
  - б) детаљан опис, статус и структуру школе,
  - в) начин испуњавања прописаних услова за рад школе,
  - г) доказ о обезбијеђености средстава за рад,
  - д) анализу исплативости оснивања и

- ђ) остале податке значајне за оснивање и рад школе.
- (4) На основу усвојеног елабората и рјешења из става 2. овог члана Влада доноси одлуку о оснивању школе.

Члан 16.

- (1) Приватна школа оснива се одлуком оснивача, уз сагласност Владе, у складу са прописима који се односе на оснивање установа.
- (2) Приватна школа у оснивању, уз захтјев за издавање сагласности за оснивање, Министарству најкасније до краја марта текуће године за наредну школску годину подноси:
- а) елаборат о оправданости оснивања школе који садржи:
    - 1) доказ о оправданости оснивања, односно о постојању друштвене потребе оснивања школе на том подручју, имајући у виду постојећу мрежу школа,
    - 2) детаљан опис, статус и структуру школе,
    - 3) начин испуњавања прописаних услова за рад школе,
    - 4) доказ о обезбијеђености средстава за рад за најмање три наредне школске године,
    - 5) анализу исплативости оснивања и
  - б) остале податке значајне за оснивање и рад школе,
  - в) акт о оснивању,
  - г) приједлог статута и
  - д) одлуку о именовану лица овлашћеног за заступање.
- (3) На основу усвојеног елабората и Рјешења из члана 14. став 3. овог закона Влада даје сагласност за почетак рада приватне школе.
- (4) Оснивач приватне школе не може да буде физичко или правно лице за које је утврђена кривична одговорност.

Члан 17.

- (1) Школа може да обавља дјелатност ван свога сједишта (у даљем тексту: подручно одјељење) под условима утврђеним у члану 14. овог закона. Подручно одјељење нема својство правног лица.
- (2) Иницијативу са образложењем о потреби оснивања подручног одјељења предлаже школа у чијем би саставу требало да буде подручно одјељење, најкасније до краја јуна текуће године за наредну школску годину.

Члан 18.

- (1) Школа која испуњава услове за рад прописане овим законом уписује се у Регистар основних школа које води Министарство.
- (2) Министар доноси правилник о садржају и начину вођења регистра основних школа.
- (3) Школа која није уписана у Регистар основних школа не може почети да ради и издаје јавне исправе које издају школе.
- (4) Списак школа уписаних у Регистар основних школа објављује се у "Службеном гласнику Републике Српске".

Члан 19.

Школа може да организује одјељење за ученике са посебним потребама у случају када се не може извршити укључивање (инклузија) таквих ученика у редовна одјељења.

Члан 20.

- (1) Школе су у условима када је то потребно обавезне да организују заједничку стручну службу на свом подручју уз претходно прибављену сагласност Министарства.
- (2) Министарство утврђује ближе услове за организовање заједничке стручне службе.

2. Мрежа школа и уписна подручја

Члан 21.

- (1) Влада на приједлог града, односно општине утврђује број и просторни распоред школа у Републици (у даљем тексту: мрежа школа), најмање сваке четири године, а најкасније до 20. марта текуће године.
- (2) Мјерила и критеријуми за утврђивање мреже школа су:
  - а) потребе утврђене системским праћењем и предвиђањем демографских, економских и урбанистичких кретања на одређеном подручју,
  - б) специфичност подручја (брдско-планинско, погранично, изузетно неразвијено итд.),
  - в) доступност и једнаки услови за стицање основног образовања,
  - г) обезбијеђеност комуникација и
  - д) економичност и рационалност у коришћењу кадра, средстава, простора и опреме.
- (3) Одлуку о статусним и организационим промјенама за школе из става 1. овог члана доноси министар.

Члан 22.

- (1) Све јавне школе имају уписно подручје које утврђује министар, на приједлог града/општине.
- (2) Министар доноси рјешење о уписном подручју.
- (3) У случају да постоји оправдана потреба измјене рјешења о уписном подручју, рјешење се мора донијети најкасније до 1. марта текуће године за наредну школску годину.
- (4) Министарство може да на захтјев родитеља, у оправданим случајевима, дијете ослободи од обавеза похађања школе из одређеног уписног подручја, ради заштите права дјетета или ако је то у најбољем интересу дјетета.

(5) Право родитеља да дијете упише у школу којој по уписном подручју не припада, ограничено је могућностима и условима рада школе коју би дијете требало да похађа и школе коју жели да похађа.

(6) Министарство може да донесе смјернице за одлучивање о захтјеву родитеља из става 5. овог члана, водећи рачуна о томе да су смјернице у складу са принципима и правима утврђеним овим законом.

3. Промјена назива и сједишта

Члан 23.

(1) Школа обавља дјелатност у свом сједишту.

(2) Школа може промијенити назив и сједиште.

(3) Одлуку о промјени назива и сједишта доноси школски одбор уз сагласност оснивача.

(4) Школа не може промијенити назив и сједиште док траје настава у школској години.

4. Статут школе

Члан 24.

(1) Школа има Статут који доноси школски одбор уз сагласност министра.

(2) Статут је основни општи акт школе којим се ближе уређује комплетна организација, начин рада, управљање и руковођење школом и друга питања у складу са законом.

5. Престанак рада школе

Члан 25.

(1) Школа може престати да ради под условима и по поступку утврђеним овим законом.

(2) Оснивач је дужан да ученицима школе која је престала да ради обезбједи наставак образовања у другој одговарајућој школи.

(3) Школа престаје да ради ако:

а) престане потреба за њеним постојањем,

б) не испуњава прописане услове за обављање дјелатности и

в) не обавља дјелатност за коју је основана.

(4) Испуњеност услова за наставак рада и обављање дјелатности школе утврђује се по потреби, а обавезно сваке четири године.

(5) Ако се контролом утврди да школа не обавља дјелатност на прописан начин или се накнадним прегледом утврди да школа нема потребне услове за рад прописане овим законом, Министарство одређује рок за отклањање неправилности и недостатака који не може бити дужи од једне године.

- (6) Министарство забрањује рад школи која не испуни прописане услове у року из става 5. овог члана и налаже брисање те школе из Регистра основних школа.
- (7) Оснивач је обавезан да доноси одлуку о престанку рада школе у року од три мјесеца од дана забране рада школи.
- (8) Оснивач приватне школе доставља одлуку о престанку рада школе Министарству.
- (9) Школа која је престала да ради брише се из Регистра основних школа.
- (10) Школа може престати да ради само на крају школске године.
- (11) Јавне исправе издате од школе која је престала да ради и брисана из Регистра основних школа, правно су ништавне.
- (12) Одлука о престанку рада школе и брисању из Регистра основних школа објављује се у "Службеном гласнику Републике Српске".

Члан 26.

На оснивање, руковођење, положај запослених, надзор над законитошћу рада и на престанак рада школе примјењују се одредбе Закона о систему јавних служби ("Службени гласник Републике Српске", број 68/07) и Закона о раду – Пречишћени текст ("Службени гласник Републике Српске", број 55/07), ако овим законом није другачије утврђено.

III ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ РАДА

1. Наставни план и програм

Члан 27.

- (1) Наставни план и програм по којем се остварује наставни процес доноси министар у складу са заједничким језгрима наставних планова и програма из чл. 42. и 43. Оквирног закона о основном и средњем образовању у Босни и Херцеговини ("Службени гласник Босне и Херцеговине, број 18/03), (у даљем тексту: Оквирни закон).
- (2) Наставни план и програм за предмет вјеронаука доноси министар на приједлог надлежног органа одговарајуће вјерске заједнице.

Члан 28.

- (1) Наставним планом и програмом утврђују се обавезне наставне и ваннаставне активности.
- (2) Наставним планом утврђују се наставни предмети и њихов распоред по разредима, као и годишњи и седмични број часова наставе и други облици васпитно-образовног рада.
- (3) Наставним програмом утврђује се:
  - а) садржај за сваки обавезни и изборни предмет,
  - б) циљ, задаци и исходи наставе и других облика васпитно-образовног рада и

- в) упутство за остваривање наставног програма.
- (4) Изборни предмети обавезни су за све ученике који се за њих определијеле.

Члан 29.

Одлуку о другом страном језику доноси школски одбор уз сагласност министра, најкасније до краја јуна за наредну школску годину, а на основу жеља ученика и кадровских могућности.

2. Уџбеници и наставна средства

Члан 30.

- (1) У основном образовању и васпитању користе се уџбеници и наставна средства која одобри министар по претходно спроведеном конкурсном тендеру за избор најповољнијег издавача.
- (2) Школски уџбеник је наставно средство и извор учења који обухвата наставним планом и програмом утврђене садржаје за школу.
- (3) Поред уџбеника, у основном образовању и васпитању користе се и друга наставна средства, као што су:
- а) збирка задатака,
  - б) приручник и
  - в) радна свеска и друга литература.
- (4) Наставни план и програм не може се примијенити ако нису обезбијеђени одговарајући уџбеници.
- (5) У образовању дјецe са посебним потребама која похађају специјалне школе користе се посебни уџбеници и наставна средства према категорији оштећења.
- (6) Министар доноси правилник о начину и процедури за одобравање уџбеника.

Члан 31.

- (1) Уџбеник мора испуњавати научне, педагошке, психолошке, дидактичко-методичке, етичке, језичке, ликовно-графичке и техничке захтјеве утврђене стандардима за израду уџбеника.
- (2) Уџбеник чији је садржај противан Уставу Републике и Уставу Босне и Херцеговине и који је непримјеран у погледу људских права, основних слобода и односа међу половима, неће бити одобрен.
- (3) Уџбеник не смије садржавати рекламни садржај.
- (4) Осим обавезних садржаја из наставног програма уџбеник може имати и изборне садржаје.
- (5) Уџбеник се објављује у штампаном облику и другим облицима.
- (6) Министар доноси правилник о стандардима за израду уџбеника.

Члан 32.

- (1) Запослени у Министарству и Републичком педагошком заводу који могу утицати на одабир уџбеника, ради сукоба интереса, не могу бити аутори уџбеника.
- (2) Министар неће одобрити употребу уџбеника чији је аутор у сукобу интереса из става 1. овог члана.
- (3) Министар је дужан да у року од годину дана од ступања на снагу овог закона повуче из употребе уџбеник чији је аутор у сукобу интереса из става 1. овог члана.

3. Годишњи програм рада

Члан 33.

- (1) Школа доноси годишњи програм рада којим се утврђује:
  - а) вријеме,
  - б) мјесто,
  - в) начин и
  - г) носиоци остваривања наставног плана и програма.
- (2) Школски одбор усваја годишњи програм рада школе.
- (3) Школа доставља годишњи програм рада школе најкасније до 15. септембра Министарству, Републичком педагошком заводу, оснивачу, ако је приватна школа и скупштини града, односно скупштини општине.
- (4) Министарство за сваку школску годину утврђује образац годишњег програма рада за основне школе.

Члан 34.

- (1) Наставним планом и програмом морају се планирати излети, екскурзије и школа у природи.
- (2) Министар доноси Правилник о извођењу излета, екскурзија и школе у природи.

5. Организација васпитно-образовног рада

Члан 35.

- (1) За ученике у основном образовању настава се организује по тријадама.
- (2) За ученике од I до III разреда организује се разредна настава (у даљем тексту: прва тријада), за ученике од IV до VI разреда, разредно-предметна настава (у даљем тексту: друга тријада), а за ученике од VII до IX разреда предметна настава (у даљем тексту: трећа тријада).
- (3) Директор школе доноси одлуку о расподјели предмета, по прибављеном мишљењу наставничког вијећа, а у складу са упутством Министарства о организацији наставе по тријадама.

Члан 36.

- (1) Седмични број часова по разредима у разредној, разредно-предметној и предметној настави утврђује се наставним планом, а дневно оптерећење ученика одређује се распоредом часова.
- (2) У седмични и дневни број часова из става 1. овог члана улазе и часови додатне и допунске наставе и ваннаставних активности.
- (3) Школа ради у петодневној радној седмици.
- (4) Наставни час траје 45 минута.
- (5) Са ученицима прве тријаде организују се наставне активности у укупном дневном трајању од три сата за ученике првог разреда, односно четири сата за ученике другог и трећег разреда.

Члан 37.

- (1) Одјељење истог разреда оптимално има 25 ученика, минимално 18, а максимално 32 ученика, односно 35 ученика у случају постајања само једног одјељења.
- (2) У редовно одјељење могу бити укључена највише два ученика са потешкоћама у развоју. За сваког ученика са потешкоћама у развоју број ученика у редовном одјељењу смањује се за два у односу на оптималан број ученика.
- (3) Васпитно-образовни рад од I до III разреда може изузетно да се организује и у комбинованом одјељењу.
- (4) Комбиновано одјељење од два разреда има до 18 ученика, односно уколико се комбинују три разреда, до 12 ученика.
- (5) Министарство може, у изузетним случајевима, дати сагласност да се организују комбинована одјељења у оквиру друге тријаде, односно од IV до VI разреда.
- (6) Комбиновано одјељење од два разреда у које су укључени ученици са потешкоћама у развоју може имати највише 14 ученика.
- (7) Комбиновано одјељење од три разреда у које су укључени ученици са потешкоћама у развоју може имати највише десет ученика.

Члан 38.

- (1) Школска година траје од 1. септембра до 31. августа наредне календарске године.
- (2) Образовно-васпитни рад у основном образовању организује се по полугодиштима.
- (3) Настава у првом полугодишту почиње првог понедјелјка у септембру.
- (4) У току школске године ученици имају зимски, прољетни и љетни распуст.
- (5) Зимски распуст траје три седмице, прољетни једну седмицу, а љетни 12 седмица.
- (6) Настава у школској години траје 36 радних седмица, а у завршном разреду 34 седмице.

- (7) Министар доноси правилник о школском календару за сваку школску годину и објављује га најкасније 60 дана прије почетка школске године.

Члан 39.

- (1) У основном образовању може да се организује васпитно-образовни рад као посебан облик рада за ученике на дужем кућном или болничком лијечењу.
- (2) Школа у оквиру својих могућности за ученике организује проширени програм, који подразумева:
- а) продужени боравак,
  - б) јутарње чување,
  - в) слободне активности,
  - г) факултативну наставу и
  - д) школу у природи.
- (3) У оквиру продуженог боравак ученицима се обезбјеђује чување током којег се одвијају различите спортске и културно-умјетничке активности, учење, израда домаћих задатака и извршавање других обавеза, а у складу са правилима школе.

Члан 40.

- (1) Школа је дужна да организује уочавање, образовање, праћење и подстицање талентованих ученика, те организује додатни рад према њиховим склоностима, способностима и интересима.
- (2) Министар доноси наставни план и програм за талентоване ученике.

Члан 41.

- (1) За ученике који заостају у савладавању наставног програма, током школске године организује се допунска настава.
- (2) Припремна настава организује се за ученике упућене на поправни испит, прије почетка испитног рока, у трајању од најмање пет радних дана по два часа дневно за сваки предмет.

Члан 42.

Током основног образовања школа је дужна да прати интересовање и склоности ученика и помаже им у одређивању за даље образовање.

Члан 43.

- (1) У основном образовању обезбјеђују се услови за остваривање друштвених, техничких, хуманитарних, спортских и културних активности које доприносе развоју личности ученика и промовисању једнаких шанси за све ученике, наставнике и остале запослене, уважавајући истовремено и право на различитост међу њима.

- (2) Школа утврђује и спроводи програме који подржавају и његују различите културе, језике и вјероисповијести својих ученика и запослених.

Члан 44.

- (1) У школи може да се оснује ученичка задруга с циљем развијања ваннаставних активности и друштвено корисног рада ученика.
- (2) Рад ученичке задруге утврђује се општим актом школе.
- (3) Школа може, у складу са општим актом о организовању задруге, пружати услуге и продавати производе настале као резултат рада ученика у ученичкој задрузи.
- (4) Средства стечена радом ученичке задруге уплаћују се на рачун јавних прихода на организациони код школе и користе се намјенски за проширење материјалне основе рада ученичке задруге, екскурзије ученика, награде најбољим члановима задруге и најбољим ученицима, унапређивање васпитно-образовног рада у школи и помоћ обољелим ученицима.

6. Програм огледа – експеримента

Члан 45.

- (1) У основном образовању и васпитању може се остваривати програм огледа ради провјере вриједности нових образовних садржаја, облика, метода и организације рада, нових наставних средстава и опреме.
- (2) Министар доноси правилник о остваривању програма огледа ради провјере вриједности нових образовних садржаја, облика, метода и организације рада, нових наставних средстава и опреме у основним школама којим се дефинише:
  - а) циљ огледа,
  - б) задаци, програм, услови и начин њиховог остваривања и
  - в) мјесто, начин стручног праћења и вријеме за подношење извјештаја о постигнутом резултату.
- (3) Министарство утврђује програм огледа и школу која ће га спроводити.
- (4) Ради остваривања програма огледа могу се основати посебне школе.

IV УЧЕНИЦИ

1. Упис ученика

Члан 46.

- (1) У први разред уписују се дјеца која до 1. априла у текућој години навршавају шест година и која су психофизички способна за праћење и савладавање васпитно-образовног програма у школи.
- (2) У први разред може бити уписано и дијете старије од шест година које због болести или других разлога није било уписано у школу.
- (3) Здравствену способност дјетета, прије уписа у први разред, утврђује здравствена установа и о томе издаје увјерење.
- (4) Комисију за упис дјеце у први разред формира надлежни орган општине, а чине је:
  - а) лекар,
  - б) педагог – психолог у школи и
  - в) наставник у школи.
- (5) На тражење родитеља и на основу рјешења комисије у први разред могу се уписати и физички и психички развијена дјеца која до краја текуће календарске године навршавају шест година. Рјешење комисије је коначно.
- (6) Дјеца се уписују у школу у априлу.

Члан 47.

Дијете са лакшим менталним и физичким сметњама у развоју уписује се у редовно одјељење, с тим да му се обезбиједи посебна стручна помоћ у оквиру опсервационог периода који не може бити краћи од шест мјесеци.

Члан 48.

- (1) Родитељи су дужни да у прописаном року уписати дијете у основну школу, брину се да редовно похађа наставу и обавља друге школске обавезе.
- (2) Школа је дужна да опомене родитеља уколико дијете није уписано или редовно не похађа наставу, а уколико дијете не почне да похађа наставу, школа ће о томе обавијестити надлежни орган општине и Министарство.

2. Прелазак у другу школу

Члан 49.

- (1) Ученик прелази у другу школу на основу преводнице и свједочанства, односно ђачке књижице.

- (2) Преводница се издаје у року од седам дана од дана подношења захтјева родитеља за издавање преводнице.
- (3) Директор разматра оправданост поднесеног захтјева родитеља за издавање преводнице.
- (4) Школа у коју се ученик уписао дужна је да у року од седам дана од дана пријема преводнице обавијести школу из које се ученик исписао да је примила преводницу.

Члан 50.

Ученик не може бити искључен из школе.

3. Престанак похађања школе

Члан 51.

- (1) Ученику који је навршио 15 година престаје обавеза похађања школе истеком те школске године.
- (2) Школа може, по одлуци директора, ученику који је навршио 15 година, а није стекао основно образовање, омогућити школовање до навршених 17 година.
- (3) Ученик из става 2. овог члана који учини тежу повреду обавеза искључује се из школе.
- (4) Ученик са посебним потребама може стицати основно образовање и послје навршених 19 година у специјалним школама.

4. Ученици ослобођени од неких облика физичког васпитања

Члан 52.

- (1) Ученик може бити ради болести или неког тјелесног недостатка, привремено или за одређену школску годину ослобођен савлађивања појединих облика физичког васпитања. Одлуку о томе доноси наставничко вијеће школе на приједлог надлежне здравствене установе.
- (2) Ученик који је ради тјелесног недостатка ослобођен појединих облика физичког васпитања не може због тога бити неоцијењен, нити добити негативну оцјену.
- (3) Ученик из става 1. овог члана оцјењује се из осталих облика физичког васпитања.

5. Оцјењивање и напредовање ученика

Члан 53.

- (1) Ученик се оцјењује из свих наставних предмета и владања.

- (2) Оцјењивање из наставних предмета физичко васпитање, музичка култура, ликовна култура и вјеронаука је описно.
- (3) Оцјењивање ученика је јавно.
- (4) У току полугодишта ученик мора бити оцијењен из сваког наставног предмета најмање два пута, а из владања на крају првог и другог полугодишта.
- (5) На крају првог и другог полугодишта утврђује се општи успјех ученика.
- (6) У првој тријади знање и постигнуће ученика вреднује се и исказује описно. На крају прве тријаде успјех ученика исказује се описном и бројчаном оцјеном.
- (7) Министар доноси правилник о оцјењивању ученика у основној школи.

Члан 54.

- (1) Ученике у разредној настави оцјењује наставник који изводи наставу.
- (2) Ученике од IV до IX разреда оцјењује наставник који изводи наставу, а оцјену на крају првог и другог полугодишта утврђује одјељенско вијеће на приједлог предметног наставника.
- (3) Оцјену из владања утврђује одјељенско вијеће на приједлог одјељенског старјешине и одјељенске заједнице.

Члан 55.

- (1) Успјех ученика из наставног предмета оцјењује се описном, односно описном и бројчаном оцјеном, и то:
  - а) одличан (5),
  - б) врло добар (4),
  - в) добар (3),
  - г) довољан (2) и
  - д) недовољан (1).
- (2) Оцјена недовољан (1) није пролазна.
- (3) Владање ученика оцјењује се описном оцјеном:
  - а) примјерно,
  - б) добро,
  - в) задовољава и
  - г) лоше.

Члан 56.

- (1) Општи успјех ученика утврђује се на основу просјека пролазних оцјена из свих наставних предмета, укључујући и изборне предмете.
- (2) Општи успјех ученика је:
  - а) одличан (5),
  - б) врло добар (4),
  - в) добар (3),
  - г) довољан (2) и
  - д) недовољан (1).
- (3) Ученик је постигао општи успјех:

- а) одличан, ако има средњу оцјену најмање 4,50,
  - б) врло добар, ако има средњу оцјену од 3,50 до 4,49,
  - в) добар, ако има средњу оцјену од 2,50 до 3,49 и
  - г) довољан, ако има средњу оцјену од 2 до 2,49.
- (4) Оцјена из владања не утиче на општи успјех ученика.

Члан 57.

- (1) Ученик прелази у наредни разред ако на крају школске године има пролазне оцјене из свих наставних предмета.
- (2) Ученик се упућује на поправни испит уколико на крају школске године има недовољну оцјену из једног или два предмета.
- (3) Ако ученик има више од двије негативне оцјене на крају школске године упућује се да понови разред.

6. Похваљивање и награђивање ученика

Члан 58.

- (1) Ученик који се истиче у учењу и владању похављује се или награђује.
- (2) Школски одбор, на приједлог наставничког вијећа утврђује врсте похвала и награда, као и услове за њихово додјелљивање.
- (3) Ученику који је нарочито успјешан у васпитно-образовном процесу и другим активностима у школи може се додијелити похвала и награда према критеријумима утврђеним правилима школе.
- (4) За остварене резултате ученик може добити похвалу:
  - а) одјелењског старјешине,
  - б) одјелењског вијећа и
  - в) наставничког вијећа.
- (5) Похвале се уписују у ђачку књижицу.

Члан 59.

- (1) Ученик може, у току школовања да добије диплому за изузетан општи успјех, односно диплому за изузетан успјех у савладавању наставног програма из појединих наставних области или предмета.
- (2) Министар правилником прописује врсте диплома, начин и услове за њихово додјелљивање.

Члан 60.

- (1) Школа на крају деветогодишњег образовања проглашава ученика генерације.
- (2) Министар доноси правилник о избору и проглашењу ученика генерације у основној школи.

7. Полагање испита

Члан 61.

Ученици деветог разреда којима престаје обавеза похађања школе, а нису завршили разред могу да га накнадно заврше полагањем испита из предмета из којих су имали недовољне оцјене, а најкасније у року од двије године.

Члан 62.

- (1) Поправни испит у августовском року полажу ученици од IV до VIII разреда који на крају другог полугодишта имају недовољну оцјену из једног или два наставна предмета.
- (2) Ученици IX разреда полажу поправни испит у јунском или августовском испитном року.

Члан 63.

Ученици који на крају другог полугодишта имају више од двије недовољне оцјене и ученици који не положе поправни испит или не приступе полагању поправног испита, понављају разред.

Члан 64.

- (1) Разредни испит полаже ученик који из оправданих разлога није похађао наставу више од трећине годишњег броја часова предвиђених наставним планом и програмом, а оцјењивањем се утврди да није савладао програмом утврђене садржаје, као и ученик који није оцијењен из једног или више предмета.
- (2) Ученик који на разредном испиту добије недовољну оцјену из једног или два наставна предмета, полаже поправни испит.

Члан 65.

- (1) Ученик може да полаже испит из страног језика који није изучавао у школи. Испит се полаже по прописаном наставном програму за одређени разред.
- (2) Школа издаје ученику увјерење о положеном испиту.

Члан 66.

- (1) Директор школе именује комисију пред којом се полажу поправни испит, разредни испит и други испити у основном образовању који не спадају у редовно оцјењивање ученика.

- (2) Министар прописује начин и вријеме полагања поправних, разредних и других испита.
- (3) Школа писаним путем обавјештава Републички педагошки завод и просвјетну инспекцију, најмање десет дана прије полагања испита о термину одржавања поправног испита.

8. Досије ученика

Члан 67.

- (1) Школа образује и води досије за сваког ученика ради континуираног праћења рада и развоја ученика.
- (2) Министар правилником прописује садржај и начин вођења ученичког досијеа.

9. Права, обавезе и одговорности ученика

Члан 68.

Ученик има право и дужност да редовно похађа наставу и извршава школске обавезе.

Члан 69.

- (1) Ученик који се истиче знањем и способностима може завршити школу у року краћем од девет, али не краћем од осам година.
- (2) Ученик може завршити два разреда у току једне школске године, уколико је у најмање двије посљедње године имао одличне оцјене из свих наставних предмета.
- (3) Министар доноси правилник о условима и поступку бржег напредовања ученика.

Члан 70.

- (1) Ученик или његов родитељ има право да директору школе поднесе приговор на оцјену или поступак оцјењивања у редовном оцјењивању, као и на поступак оцјењивања на поправном, односно разредном испиту, у року од два дана од дана пријема књижице или свједочанства на крају другог полугодишта.
- (2) Директор школе дужан је да одлучи о приговору у року од два дана од дана његовог пријема.
- (3) Уколико оцијени да је приговор оправдан, директор је дужан да формира комисију пред којом ће ученик полагати испит, а која има најмање три члана од којих су два наставници предмета из којег се полаже испит, а трећи члан комисије је педагог школе.

- (4) Наставник на чији приједлог је утврђена спорна оцјена не може бити члан комисије. Ако је приговор изјављен на оцјену уврђену на поправном или разредном испиту, чланови комисије не могу бити иста лица пред којима је ученик полагао поправни, односно разредни испит.
- (5) Испит из става 3. овог члана обавља се у року од три дана од дана одобрења полагања испита пред комисијом.
- (6) Оцјена комисије је коначна.
- (7) Директор може донијети рјешење којим одбија приговор из става 1. овог члана на које ученик или његов родитељ може изјавити жалбу школском одбору у року од осам дана од дана пријема рјешења.
- (8) Рјешење школског одбора је коначно.

Члан 71.

- (1) За повреду обавеза ученик може дисциплински одговарати, а материјалну штету учињену намјерно или из крајње непажње надокнађују његови родитељи.
- (2) За повреду обавеза ученику се изриче васпитно-дисциплинска мјера:
  - а) опомена или укор одјељењског старјешине,
  - б) укор одјељенског вијећа,
  - в) укор директора и
  - г) укор наставничког вијећа.
- (3) Опомена и укор одјељенског старјешине и укор одјељенског вијећа изричу се ученицима за лакше повреде обавеза ученика утврђених општим актом школе.
- (4) Укор директора и укор наставничког вијећа изричу се за теже повреде обавеза ученика утврђених овим законом.
- (5) Тежом повредом обавеза ученика сматра се:
  - а) преправка података у свједочанству, ћачкој књижици и другој јавној исправи,
  - б) преправка или дописивање података у школској евиденцији,
  - в) крађа школске имовине или имовине ученика,
  - г) употреба или подстрекавање ученика на употребу дувана, алкохола или наркотичког средства,
  - д) изазивање туче или учешће у тучи,
  - ђ) изражавање националне или вјерске нетрпељивости,
  - е) неоправдано изостајање из школе више од 25 часова у току школске године,
  - ж) недоличан однос или насиље према наставнику,
  - з) недоличан однос или насиље ученика једних према другима и
  - и) посједовање оружја.
- (6) Ученик може одсуствовати са наставе само у оправданим случајевима. Родитељ је дужан да најкасније у року од осам дана оправда изостанак ученика.
- (7) Васпитно-дисциплинска мјера изриче се за школску годину у којој је ученик учинио повреду обавеза, а може се у току школске године ублажити или укинути.

- (8) Ученик може одговорати само за повреду обавезе која је доказана и која је у вријеме извршења била утврђена овим законом или општим актом школе.
- (9) Ученик или његов родитељ може уложити приговор школском одбору на изречену васпитно-дисциплинску мјеру у року од осам дана од дана пријема одлуке о изрицању васпитно-дисциплинске мјере.
- (10) Одлука школског одбора на приговор је коначна.
- (11) Школски одбор доноси одлуку о висини надокнаде у случају да је ученик одговоран за причињену материјалну штету у школи.
- (12) Ученик или његов родитељ може изјавити жалбу Министарству на одлуку школског одбора
- (13) Рјешење Министарства је коначно.
- (14) Директор школе може ученика ослободити обавезе да надокнади причињену материјалну штету, ако се докаже да ученик штету није учинио намјерно или из крајње непажње.

V НАСТАВНИЦИ, СТРУЧНИ САРАДНИЦИ И ОСТАЛИ ЗАПОСЛЕНИ У ШКОЛИ

Члан 72.

- (1) Васпитно-образовни рад у школи обављају наставници и стручни сарадници. Васпитни рад у школи са домом ученика обављају и васпитачи.
- (2) Министар доноси правилник о врсти стручне спреме наставника, стручних сарадника и васпитача.

Члан 73.

- (1) Послове наставника, стручног сарадника и васпитача могу да обављају лица која осим услова утврђених Законом о раду, испуњавају и сљедеће услове:
  - а) имају одговарајући ниво образовања – завршен први циклус студијског програма и стручно звање у одређеној области или еквивалент,
  - б) имају важећу лиценцу и
  - в) имају љекарско увјерење о психичкој и физичкој способности за рад са ученицима.
- (2) Услови из става 1. овог члана утврђују се прије заснивања радног односа.
- (3) Сви радници школе морају бити љекарски прегледани до почетка наставе за наредну школску годину.
- (4) Јавне школске исправе стечене на територији СФРЈ до 6. априла 1992. године не подлијежу поступку признавања и имају исто правно дејство као јавна исправа стечена на територији Републике.
- (5) Лица која болују од заразне или душевне болести, уживаоци дроге и алкохоличари не могу да раде у школи.

(6) Рад у основној школи не може обављати лице које је правоснажном пресудом осуђивано за кривична дјела учињена против уставног поретка, достојанства личности, морала, службене дужности, полног интегритета, злостављања дјетета, полног и другог насиља над дјететом или малољетним лицем.

(7) Наставници, стручни сарадници и васпитачи дужни су да предузимају мјере заштите права дјетета, те о сваком кршењу тих права, посебно о свим облицима насиља над дјететом одмах обавијесте надлежну социјалну службу.

Члан 74.

- (1) Наставу од I до III разреда може да изводи наставник разредне наставе са завршеним првим циклусом одговарајућег студијског програма или еквивалентом.
- (2) Наставу од IV до VI разреда може да изводи наставник са завршеним првим циклусом одговарајућег студијског програма или еквивалентом.
- (3) Наставу од VII до IX разреда може да изводи наставник са завршеним првим циклусом одговарајућег студијског програма или еквивалентом.
- (4) Наставу вјеронауке може да изводи вјероучитељ или вјерски службеник са одговарајућом стручном спремом, а који рад у школи обавља по уговору о допунском раду.
- (5) Прилагођене програме васпитно-образовног рада са ученицима који имају посебне потребе могу да реализују и наставници разредне или предметне наставе, уколико су за то оспособљени додатним програмима које прописује министар.
- (6) Васпитни рад у дому ученика може да обавља васпитач који има завршен први циклус студијског програма или еквивалент.

Члан 75.

- (1) Стручне послове у школи обавља педагог, психолог, социјални радник, дефектолог, логопед и библиотекар.
- (2) Педагог, психолог, логопед, дефектолог, социјални радник и библиотекар морају имати завршен I. циклус одговарајућег студијског програма или еквивалентом.

Члан 76.

Наставник обавља сљедеће послове:

- а) остварује циљ и задатке основног образовања и васпитања утврђене овим законом и на основу њега донесеним прописима и другим актима,
- б) планира, програмира и реализује захтјеве и садржаје наставног плана и програма,
- в) прати, вреднује и оцјењује резултате рада ученика,
- г) учествује у раду стручних органа школе ради унапређивања рада школе,

- д) сарађује са стручном службом школе, родитељима ученика, те другим тијелима у школи,
- ђ) сарађује са друштвеним партнерима чији је рад значајан за квалитет рада школе и промоцију њене дјелатности,
- е) води педагошку евиденцију и документацију о васпитно-образовном раду и ученицима,
- ж) извршава и друге обавезе које произлазе из општих аката и годишњег програма рада школе.

Члан 77.

(1) Педагог обавља сљедеће послове:

- а) педагошки савјетодавни, инструктивни и педагошки корективни рад са ученицима, родитељима и наставницима,
- б) програмира рад школе из дјелокруга своје надлежности,
- в) аналитичко-истраживачки рад у функцији унапређивања рада школе,
- г) сарађује са друштвеним партнерима чији је рад значајан за квалитет рада школе,
- д) ради на планирању, праћењу и вредновању рада школе,
- ђ) води потребну стручну документацију о свом раду и
- е) извршава и друге обавезе које произлазе из општих аката и годишњег програма рада школе.

(2) Дефектолог обавља сљедеће послове:

- а) савјетодавно-инструктивни рад са родитељима и наставницима,
- б) дефектолошко-корективни рад са ученицима,
- в) аналитичко-истраживачки рад у функцији унапреивања рада школе,
- г) сарађује са друштвеним партнерима чији је рад значајан за квалитет рада школе,
- д) учествује у програмирању рада школе из дјелокруга своје надлежности,
- ђ) води потребну стручну документацију о свом раду и
- е) извршава и друге обавезе које произлазе из општих аката и годишњег програма рада школе.

(3) Логопед обавља сљедеће послове:

- а) савјетодавно-инструктивни рад са родитељима и наставницима,
- б) логопедско-корективни рад са ученицима,
- в) аналитичко-истраживачки рад у функцији унапређивања рада школе,
- г) сарађује са друштвеним партнерима чији је рад значајан за квалитет рада школе,
- д) учествује у програмирању рада школе из дјелокруга своје надлежности,
- ђ) води потребну стручну документацију о свом раду и
- е) извршава и друге обавезе које произлазе из општих аката и годишњег програма рада школе.

(4) Психолог обавља сљедеће послове:

- а) психолошко-савјетодавни, инструктивни, дијагностички и психолошки корективни рад са ученицима, родитељима и наставницима,

- б) учествује у програмирању рада школе из дјелокруга своје надлежности,
- в) аналитичко-истраживачки рад из дјелокруга рада,
- г) сарађује са друштвеним партнерима чији је рад значајан за квалитет рада школе и за дјелокруг рада психолога,
- д) ради на праћењу и дијагностицирању проблема и потреба појединаца и група, посебно ученика и родитеља,
- ђ) праћење и вредновање квалитета рада школе,
- е) води потребну стручну документацију о свом раду и
- ж) извршава и друге обавезе које произлазе из општих аката и годишњег програма рада школе.

(5) Социјални радник обавља сљедеће послове:

а) савјетодавни и инструктивни рад са ученицима, родитељима и наставницима ради побољшања социјалног положаја ученика у школској и породичној средини и на рјешавању социјалних проблема ученика,

б) учествује у програмирању рада школе из дјелокруга своје надлежности,

в) аналитичко-истраживачки рад у функцији превентивног дјеловања и дијагностицирању стања у области социјалног положаја ученика и дјеловања у овој области,

г) сарадња са органима школе и друштвеним партнерима,

д) сарадња са породицом ученика,

ђ) води потребну стручну документацију о свом раду и ученицима и

е) извршава и друге обавезе које произлазе из општих аката и годишњег

програма рада школе.

(6) Васпитач обавља сљедеће послове:

а) планира, организује и реализује васпитни и образовни рад са ученицима у ђачком дому,

б) савјетодавни и инструктивни рад са ученицима и родитељима,

в) сарађује са школом и друштвеним партнерима чији је рад значајан за квалитет рада ђачког дома,

г) програмирање рада ђачког дома из дјелокруга своје надлежности,

д) води потребну документацију о свом раду и раду са ученицима и

ђ) извршава и друге обавезе које произлазе из општих аката и годишњег

програма рада школе.

(7) Библиотекар обављаја сљедеће послове:

а) сарађује са ученицима, наставницима, стручном службом школе и родитељима на пословима у вези са остваривањем циљева и задатака наставног програма,

б) савјетује, помаже у осамостављивању ученика у избору и коришћењу извора знања,

в) припрема, прати и планира набавке и употребе средстава и извора знања и учења,

г) културна и јавна дјелатност школе,

д) води документацију и евиденцију о свом раду,

ђ) извршава и друге обавезе које произлазе из општих аката и годишњег програма рада школе.

Члан 78.

- (1) Ради стицања нових знања, усавршавања и професионалног развоја, наставни кадар, стручни сарадници и директори школа обухваћени су обавезним програмима обуке, усавршавања и провјере.
- (2) Програме обуке установљује Министарство у складу са принципима и стандардима дефинисаним овим законом.
- (3) Рад наставника, стручних сарадника и директора прати се и оцјењује у складу са законом.
- (4) Рад наставника, стручних сарадника и васпитача оцјењује директор личним увидом у рад и по прибављеном мишљењу наставничког вијећа, те извјештаја о стручном и инспекцијском надзору.
- (5) За постигнуте резултате у раду, наставник, стручни сарадник и васпитач који се посебно истичу у раду могу бити похваљени и награђени, а на основу критеријума утврђених правилима школе.
- (6) Директор, наставник и стручни сарадник могу стећи звање ментор, савјетник и виши савјетник.
- (7) Министар доноси правилник о поступку оцјењивања и напредовања наставника и стручних сарадника.

Члан 79.

- (1) Директор школе покреће дисциплински поступак против наставника, стручног сарадника и васпитача који:
  - а) својим васпитно-образовним радом не остварује циљ и задатке образовања,
  - б) не остварује наставни план и програм,
  - в) доводи у питање моралне вриједности,
  - г) физички кажњава ученике,
  - д) даје инструкције ученицима школе у којој ради,
  - ђ) својим понашањем или организовањем ученика у политичке сврхе изазива националну или вјерску нетрпељивост и
  - е) постоји оправдана сумња да врши насиље на основу пола над ученицима.
- (2) Директор школе удаљава са рада наставника, стручног сарадника и другог запосленог у школи до окончања дисциплинског поступка, уколико је затечен у вршењу радњи за које се основано сумња да представљају кривично дјело или да угрожавају имовину веће вриједности.
- (3) Ако директор не поступи сагласно ставу 2. овог члана, наставника, стручног сарадника, васпитача или другог радника удаљава министар, односно оснивач школе, у року од 15 дана од дана достављања обавјештења, при чему се разматра и кажњава и поступак директора.

Члан 80.

- (1) Послове наставника, стручног сарадника или васпитача може да обавља и приправник.

- (2) Током приправничког стажа наставници, стручни сарадници и васпитачи оспособљавају се уз помоћ ментора за самостални рад, савладавају програм приправничког стажа и припремају се за стицање лиценце.
- (3) Приправнички стаж траје годину дана. Након тога приправник може приступити процедури лиценцирања, а ако у року од годину дана по истеку приправничког стажа не стекне лиценцу, престаје му радни однос.
- (4) Школе могу ангажовати волонтере који имају права и обавезе утврђене Законом о раду.

Члан 81.

- (1) Поступак лиценцирања за наставну област или наставни предмет спроводи се пред комисијом коју именује министар.
- (2) Поступак лиценцирања из става 1. овог члана спроводи се по истој процедури и за стручне сараднике и то за подручја и области из њиховог дјелокруга рада.
- (3) Лица која нису лиценцирана у складу са овим законом не могу засновати радни однос у школи.
- (4) Лиценца траје четири године.
- (5) Наставник који је стално запослен у школи, да би наставио рад у школи у наставној области или наставном предмету дужан је да обнавља лиценцу.
- (6) Наставници који су на дан ступања на снагу овог закона имали важећу лиценцу стечену на основу раније важећих прописа сматрају се лиценцираним за наставну област или наставни предмет у којем изводе васпитно-образовни рад.
- (7) Лицу којем ради психичке или физичке болести није обновљена лиценца, обезбјеђује се друго радно мјесто, а ако то није могуће, оснивач му обезбјеђује материјалну и социјалну сигурност у складу са Законом о раду и важећим прописима.
- (8) Наставнику, стручном сараднику и директору мирује лиценца за вријеме:
  - а) боловања дужег од шест мјесеци,
  - б) породилског боловања и одсуствовања са посла ради њега дјетета и
  - в) именовања, односно избора на јавну функцију.
- (9) Наставнику којем престане радни однос ради теже повреде радних обавеза из члана 79. овог закона, престаје важење лиценце.
- (10) Министар доноси правилник о лиценцирању наставника и стручних сарадника.
- (11) Министарство води регистар наставника и стручних сарадника којима је издата лиценца.

Члан 82.

- (1) Школски одбор расписује јавни конкурс за упражњено мјесто наставника, стручног сарадника и васпитача обавезно посредством

Завода за запошљавање Републике Српске. Оглас се може објавити и у дневним новинама.

- (2) Наставника, стручног сарадника и васпитача бира директор школе, на приједлог комисије за избор, са листе кандидата који испуњавају услове конкурса.
- (3) У случају да пријављени кандидат није задовољан одлуком директора, може поднијети приговор школском одбору у року од осам дана.
- (4) Одлука школског одбора је коначна.
- (5) Са наставником, стручним сарадником и васпитачем који има заснован радни однос у другој основној школи с непуном седмичном нормом, може се засновати радни однос у другој школи до прописане седмичне норме без јавног конкурса уз става 1. овог члана.
- (6) Ако се на конкурс не пријави наставник са завршеним првим циклусом одговарајућег студијског програма и уколико не постоји могућност ангажовања стручног лица запосленог у школи на истом подручју са непуном нормом, директор може на одређено вријеме примити лице истог нивоа образовања без одговарајућег студијског програма, најдуже за једно полугодиште.

Члан 83.

- (1) Наставници, стручни сарадници, васпитачи, као и други радници школе који су засновали радни однос у школи имају право да против аката донесених о њиховим правима, обавезама и одговорностима, поднесу жалбу школском одбору у року од 15 дана од дана достављања акта.
- (2) Одлука школског одбора по приговору је коначна.
- (3) Сва питања која се односе на права, обавезе и одговорности радника школе регулишу се уговором о раду и гранским колективним уговором, у складу са Законом о раду.

Члан 84.

Министар доноси правилник о норми непосредног рада са ученицима, а остало радно вријеме распоређује се у складу са Законом о раду.

Члан 85.

- (1) Уколико се путем конкурса не може обезбиједити наставник, директор може највише шест часова недјељно да распореди наставнику истог предмета до краја школске године.
- (2) Уколико није могуће распоредити часове наставнику истог предмета запосленом у школи, директор до краја школске године на овим часовима ангажује наставника из друге школе који нема пуну норму.

Члан 86.

Наставници, стручни сарадници и васпитачи остварују право на штрајк у складу са Законом о штрајку ("Службени гласник Републике Српске", број 10/98).

Члан 87.

- (1) Школа има секретара и рачуновођу.
- (2) Секретар и рачуновођа школе примају се путем конкурса објављеног у средствима јавног информисања.
- (3) Секретара и рачуновођу бира директор са листе кандидата који испуњавају услове конкурса.

Члан 88.

- (1) Послове секретара школе може обављати лице са завршеним првим циклусом студијског програма – завршеним правним факултетом.
- (2) Послове рачуновође школе може обављати лице са завршеним првим циклусом студијског програма – завршеним економским факултетом.
- (3) Лица затечена на радним мјестима секретара и рачуновође која не испуњавају услове из ст. 1. и 2. овог члана, а по прописима важећим до ступања на снагу овог закона су испуњавала услове за обављање тих послова, дужна су да у року од пет година од ступања на снагу овог закона испуне потребне услове у погледу нивоа и врсте образовања.
- (4) Од обавезе из става 3. овог члана изузети су радници са 20 и више година радног стажа.

Члан 89.

Број осталих радника у школи, нивои и врсте образовања потребни за обављање осталих послова у школи и начин пријема и распоређивања осталих радника школе утврђују се актом школе уз сагласност оснивача.

VI ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ УЧЕНИКА СА ПОСЕБНИМ ПОТРЕБАМА У СПЕЦИЈАЛНИМ ОДЈЕЉЕЊИМА И СПЕЦИЈАЛНИМ ШКОЛАМА

Члан 90.

- (1) Дјеца са посебним потребама стичу основно образовање и васпитање у редовним школама и према програмима прилагођеним њиховим индивидуалним потребама, а у складу са чланом 19. Оквирног закона.
- (2) Дјеца са озбиљним сметњама стичу основно образовање и васпитање у складу са овим законом и уписују се у специјалну школу или специјално

одјелење на основу рјешења којим се утврђује врста и степен ометености у развоју.

- (3) Рјешење из става 2. овог члана доноси надлежна здравствена установа.
- (4) Упис дјецe врши се у мају и јуну текуће године.

Члан 91.

- (1) Дјеца са посебним потребама у смислу овог закона су:
  - а) дјеца са тјелесним и чулним оштећењима (тјелесно инвалидна, слијепа и слабовида, глува и наглува дјеца, дјеца са поремећајима у говору и гласу),
  - б) дјеца која су ментално ометена (психичка ометеност лакшег, умјереног и тежег степена),
  - в) дјеца која су вишеструко ометена у развоју (са двије или више ометености),
  - г) аутистична дјеца и
  - д) дјеца са другим сметњама у складу са Међународном класификацијом болести из 1990. године (ICD – 10).
- (2) Утврђивање врсте и степена ометености у развоју врши се на основу приједлога уписне комисије из члана 46. овог закона.

Члан 92.

- (1) Рјешење којим се утврђује врста и степен ометености у развоју доноси комисија коју формира надлежна здравствена установа у складу са законом.
- (2) Против овог рјешења родитељ може да поднесе жалбу надлежном министарству у року од 15 дана од дана пријема рјешења.
- (3) Општина на чијој територији родитељ ученика има пребивалиште, сноси трошкове сервисних услуга:
  - а) превоза,
  - б) исхране и
  - в) смјештаја ученика.

Члан 93.

- (1) Током трајања основног образовања и васпитања може се обавити поновно утврђивање врсте и степена ометености у развоју ученика.
- (2) Приједлог за поновно утврђивање врсте и степена ометености може поднијети родитељ, школа или здравствена установа.

Члан 94.

Министарство здравља и социјалне заштите у сарадњи са Министарством доноси правилник о утврђивању ометености ученика у развоју и саставу и начину рада комисије из члана 92. овог закона.

Члан 95.

Министар, на приједлог Републичког педагошког завода доноси наставни план и програм основног образовања и васпитања за сваку врсту и степен ометености у развоју.

Члан 96.

- (1) Зависно од врсте и степена ометености у развоју, настава у специјалним одјељењима и школама изводи се као:
  - а) разредна,
  - б) разредно-предметна или
  - в) предметна.
- (2) Наставним планом и програмом одређује се када се настава изводи као разредна, разредно-предметна или предметна.
- (3) Наставни час за ученике од I до III разреда траје 35 минута, а за старије разреде 40 минута уколико се настава одвија у специјалном одјељењу.

Члан 97.

- (1) У одјељењу или васпитној групи може да буде од шест до десет ученика, зависно од врсте и степена ометености у развоју.
- (2) Одјељење ученика са вишеструком ометеношћу у развоју и одјељење комбиновано од више разреда може да има највише шест ученика.

Члан 98.

- (1) За образовање, васпитање и рехабилитацију ученика са посебним потребама може се основати школа са најмање девет одјељења.
- (2) Школа може да обавља дјелатност предшколског образовања и васпитања, основног образовања и васпитања исте врсте ометености у развоју, а у складу са законом.
- (3) Школа може да има у свом саставу заштитну и производну радионицу.
- (4) Школа може да организује смјештај и исхрану за ученике и дјецу предшколског узраста у дому ученика.
- (5) Смјештај и исхрана могу бити у виду дневног или сталног боравка.
- (6) Министар прописује услове за смјештај ученика и начин остваривања васпитно-образовног рада.

Члан 99.

- (1) Наставу од I до IX разреда изводи дефектолог са завршеним првим циклусом студијског програма одговарајућег смјера или еквивалентом.
- (2) Наставу од I до IX разреда може изводити и наставник дефектолог са завршеном вишом школом који је у вријеме доношења овог закона био у

сталном радном односу у школи и према раније важећим прописима испуњавао услове у погледу нивоа и врсте образовања.

Члан 100.

Васпитни рад у школи са домом ученика може да обавља васпитач са завршеним првим циклусом студијског програма дефектолошке струке или еквивалентом.

VII ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ ОДРАСЛИХ

Члан 101.

Лица старија од 15 година која редовно не похађају школу (у даљем тексту: одрасли) стичу основно образовање у складу са овим законом, према наставном плану и програму за одрасле.

Члан 102.

- (1) Наставним планом и програмом за одрасле ближе се утврђује:
  - а) циљ,
  - б) задаци и садржај образовања,
  - в) седмични и годишњи број часова наставе и других облика образовног рада и
  - г) начини и облици остваривања тог рада.
- (2) Министар доноси наставни план и програм за одрасле.

Члан 103.

- (1) Одрасли могу стећи основно образовање похађањем наставе или полагањем испита.
- (2) Основно образовање одраслих организује се по разредима од I до IX разреда и траје четири године, с тим да у првој години могу завршити I, II и III разред.
- (3) Број одраслих у одјељењу, односно у групи може да буде до 20.
- (4) Директор школе утврђује вријеме пријављивања и одржавања испита.
- (5) Кандидати који се образују обезбјеђују финансијска средства за организацију наставе и полагање испита за образовање одраслих, у складу са општим актом школе.
- (6) Министар правилником утврђује критеријуме, рокове и начин уписа одраслих.

Члан 104.

- (1) Лице које похађа наставу за одрасле завршило је разред ако има пролазне оцјене из свих наставних предмета.

- (2) Одрасли који имају недовољне оцјене из појединих предмета полажу испите из тих предмета.
- (3) Одрасли се не оцјењују из владања.

Члан 105.

Одраслима се издаје свједочанство о сваком завршеном разреду и свједочанство о стеченом основном образовању.

Члан 106.

Општина води евиденцију неписмених лица и лица без потпуног основног образовања.

VIII МУЗИЧКО И БАЛЕТСКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Члан 107.

- (1) Музичко и балетско образовање и васпитање стиче се у музичким и балетским школама по посебним наставним плановима и програмима.
- (2) Музичке и балетске школе могу истовремено обављати дјелатност основног и средњег музичког и балетског образовања.
- (3) Основно музичко и балетско образовање и васпитање ученици стичу уз обавезно основно школовање.

Члан 108.

- (1) У основну музичку, односно балетску школу може да се упише дијете ако положи пријемни испит којим се утврђује његова музичка, односно балетска способност.
- (2) У основну музичку школу може да се упише дијете узраста од навршених пет до дванаест година, а у основну балетску школу дијете узраста од пет до десет година.
- (3) У музичку, односно балетску школу ученици се уписују на почетку сваке школске године до 1. септембра.

Члан 109.

- (1) Основно музичко образовање и васпитање траје од двије до шест година, што зависи од врсте инструмента, односно главног предмета.
- (2) Основно балетско образовање и васпитање траје четири године.

Члан 110.

Наставним планом и програмом за основно музичко, односно балетско образовање и васпитање ближе се утврђује:

- а) циљ образовања,
- б) задаци образовања,
- в) садржај образовања,
- г) трајање образовања,
- д) узраст ученика,
- ђ) услови за почетак стицања образовања,
- е) садржај пријемног испита,
- ж) садржај годишњег испита,
- з) садржај контролног испита,
- и) услови за упис у наредну годину,
- ј) садржај, облици и начин извођења васпитно-образовног рада,
- к) трајање часа, седмични и годишњи број часова наставе и других облика васпитно-образовног рада и
- л) број ученика у одјељењу, односно групи.

Члан 111.

- (1) Министар доноси наставне планове и програме за основно музичко и балетско образовање и васпитање.
- (2) Министар доноси посебан наставни план и програм за основно музичко образовање и васпитање ученика ометених у развоју.

Члан 112.

- (1) Основно музичко и балетско образовање и васпитање стиче се редовним похађањем наставе или полагањем испита.
- (2) Ученик који стиче основно музичко или балетско образовање и васпитање путем полагања испита има статус ванредног ученика.

Члан 113.

- (1) Ученик основног музичког образовања и васпитања полаже годишњи испит, а ученик основног балетског образовања и васпитања полаже контролни и годишњи испит.
- (2) Ако ученик I разреда из главног предмета на годишњем испиту добије оцјену недовољан (1) или не положи контролни испит, не може наставити стицање музичког, односно балетског образовања и васпитања по почетом програму.
- (3) Ученици осталих разреда који не положи годишњи испит из главног предмета понављају разред.
- (4) Ученик може да полаже поправни испит само из једног наставног предмета.
- (5) Ученик може једном да понавља разред у току стицања основног музичког, односно балетског образовања и васпитања.

Члан 114.

Ученик који се истиче знањем и способностима може стећи основно музичко, односно балетско образовање у року краћем од утврђеног у наставном плану и програму.

Члан 115.

Музичка, односно балетска школа може да организује смјештај и исхрану за ученике.

Члан 116.

Министар ће правилником прописати потребну врсту стручне спреме за наставнике музичке, односно балетске школе.

IX УПРАВЉАЊЕ И РУКОВОЂЕЊЕ ШКОЛОМ И ПРОЦЕДУРА ИЗБОРА ОРГАНА УПРАВЉАЊА

1. Школски одбор

Члан 117.

- (1) Школски одбор је орган управљања у школи.
- (2) Школски одбор има седам чланова које за јавне школе у име оснивача именује Министарство од којих:
  - а) два члана на приједлог радника школе из реда запослених,
  - б) два члана самостално,
  - в) два члана из реда родитеља на приједлог савјета родитеља школе, и
  - г) једног члана на приједлог локалне заједнице.
- (3) Састав школског одбора мора одражавати националну структуру ученика и родитеља, школског особља, општине, односно локалне заједнице у којој се школа налази, по правилу према посљедњем попису.
- (4) Школски одбор се бира на период од четири године. Свим члановима школског одбора престаје мандат истеком рока од четири године од дана конституисања школског одбора.
- (5) По истеку мандата, члан школског одбора може бити поново биран за члана школског одбора још један мандат.
- (6) Члан школског одбора може бити лице са најмање средњом стручном спремом.
- (7) Одлуке школског одбора су правно ваљане ако се за њих изјасни већина од укупног броја чланова школског одбора.

- (8) Чланови школског одбора не могу бити лица која у истој школи обављају послове:
- а) директора,
  - б) помоћника директора,
  - в) секретара и
  - г) рачуновође.
- (9) Предсједника и замјеника предсједника школског одбора именује школски одбор из реда својих чланова.
- (10) Чланове школског одбора разрјешава предлагач по својој иницијативи, иницијативи других органа у школи или на основу инспекцијског налаза, ако се утврди да не извршавају обавезе из овог закона.
- (11) Рад члана школског одбора је добровољан и не плаћа се.
- (12) Својство члана школског одбора престаје истеком мандата, оставком или разрјешењем.
- (13) Уколико члан школског одбора буде разријешен или му мандат престане по неком другом основу, именује се нови члан школског одбора.
- (14) Школски одбор доноси пословник о раду којим се регулише конституисање школског одбора, избор предсједника и замјеника предсједника школског одбора.
- (15) Министар доноси правилник о избору школског одбора, којим се детаљније уређују критеријуми, начин и процедура избора чланова школског одбора.

Члан 118.

- (1) Дјелокруг рада и начин одлучивања школског одбора уређује се актом о оснивању и статутом школе у складу са овим законом.
- (2) Школски одбор:
- а) доноси годишњи програм рада школе и прати његово извршење,
  - б) даје директору мишљења и приједлоге о питањима од интереса за рад школе,
  - в) одлучује о коришћењу финансијских средстава школе у складу са законским прописима,
  - г) усваја извјештај о пословању школе и годишњи обрачун,
  - д) одлучује о коришћењу средстава за инвестиције и инвестиционо одржавање,
  - ђ) доноси одлуку о расписивању конкурса за избор директора,
  - е) именује директора школе у складу са овим законом,
  - ж) доноси одлуку о расписивању конкурса за избор наставника и стручних сарадника и одређује процедуру за избор,
  - з) редовно разматра и прати успјех ученика и предузима мјере за унапређивање рада школе,
  - и) доноси статут и друга општа акта школе којима се обавезно прописује поступак за жалбе радника и ученика,
  - ј) рјешава приговоре на одлуке о избору и распоређивању на радно мјесто,
  - к) покреће иницијативу за смјену директора,
  - л) разрјешава дужности директора школе у складу са овим законом,

- љ) именује вршиоца дужност директора у складу са овим законом,
- м) извршава рјешења, одлуке и захтјеве Министарства,
- н) прати и контролише све друге активности прописане овим законом, статутом и оснивачким актом школе,
- њ) покреће поступак код надлежних здравствених институција за комисијску оцјену радне и здравствене способности радника и
- о) разматра и друга питања утврђена законом.

2. Директор школе

Члан 119.

- (1) Директор руководи радом школе.
- (2) За директора школе може да буде изабрано лице које:
  - а) има завршен први циклус студијског програма или еквивалент,
  - б) има положен испит за директора школе,
  - в) има најмање пет година радног искуства у струци,
  - г) није осуђивано правоснажном пресудом на безусловну казну затвора и
  - д) има предложен програм рада и истиче се својим радом и способностима за организовање васпитно-образовног рада школе.
- (3) Уз осталу потребну документацију кандидат обавезно прилаже кратку биографију у којој наводи до сада остварене резултате у раду и препоруку ранијег послодавца.
- (4) Конкурс за избор директора расписује се најмање три мјесеца прије истека мандата директора.
- (5) Школски одбор расписује конкурс за избор директора у дневним новинама које излазе на подручју Републике и Босне и Херцеговине.
- (6) Школски одбор је дужан да размотри пријаве и предложи једног од пријављених кандидата који испуњава услове конкурса за именовање директора, те затражи сагласност министра.
- (7) Школски одбор је дужан да уз захтјев за давање сагласности министру достави све благовремене и потпуне пријаве са комплетном документацијом у року од десет дана од дана сачињавања приједлога.
- (8) Школски одбор доноси одлуку о избору директора, након добијања претходне сагласности од министра за једног од кандидата који испуњава услове конкурса.
- (9) Уколико министар у року од тридесет дана од дана достављања захтјева за давање сагласности не одлучи о поднесеном захтјеву, сматраће се да је дао сагласност за предложеног кандидата.
- (10) Кандидат на конкурс који је незадовољан одлуком о избору директора школе има право да покрене судски поступак пред надлежним судом.
- (11) Ако министар донесе акт о одбијању сагласности за било којег од кандидата са достављене листе, школски одбор доноси одлуку о расписивању новог конкурса и именује вршиоца дужности директора.
- (12) Мандат директора одвија се од дана ступања на дужност.
- (13) Директор школе бира се на период од четири године и по истеку мандата може бити још један поново изабран у истој школи.

(14) Министар доноси правилник о условима и начину избора директора школе и начину и поступку полагања испита за директора.

(15) Трошкове полагања испита за директора сноси лице које полаже испит за директора.

Члан 120.

Школски одбор приватне школе има право да именује директора школе без сагласности министра, с тим да именовано лице мора испуњавати услове из става 2. члана 119. овог закона и мора бити именовано у складу са процедуром прописаном овим законом.

Члан 121.

(1) Директор је одговоран за законитост рада и за успјешно обављање дјелатности школе.

(2) Директор за свој рад одговара школском одбору и министру.

(3) Осим послова утврђених Законом о систему јавних служби и статутом школе, директор:

а) планира, организује и одговара за остваривање наставног плана и програма,
б) организује и брине се о осигурању квалитета и унапређивању васпитно-образовног рада,

в) организује педагошко-инструктивни увид и надзор и предузима мјере за унапређивање рада наставника, односно стручних сарадника и за спречавање њиховог негативног утицаја на ученике и друге наставнике, односно сараднике,

г) планира стручно усавршавање запослених,

д) предузима мјере ради извршавања налога просвјетног инспектора и стручног савјетника, као и у случају недоличног понашања запослених радника и њиховог негативног утицаја на ученике,

ђ) благовремено обавјештава запослене, стручне органе и органе управљања о свим питањима од интереса за рад школе,

е) подноси извјештај школском одбору о успјеху и о постигнутим резултатима васпитно-образовног рада,

ж) сарађује са Министарством, општином, родитељима ученика и осталим друштвеним партнерима,

з) сазива и руководи сједницама наставничког вијећа, усмјерава и усклађује рад стручних органа у школи,

и) одговара за спровођење одлука школског одбора и других тијела школе,

ј) обезбјеђује заштиту права ученика, заштиту здравља ученика и њихове сигурности у школи,

к) обезбјеђује благовремено и тачно достављање података Министарству и оснивачу о броју ученика и одјелења, наставника, стручних сарадника и осталих радника, броју часова, као и других података које затражи Министарство,

л) организује спровођење испита, уписа и оцјењивања ученика у школи у складу са овим законом и подзаконским прописима,

љ) обезбјеђује намјенско трошење средстава у школи,

- м) доноси одлуке о слободним радним мјестима,
- н) прима у радни однос наставнике, стручне сараднике и остале раднике,
- њ) организује чување и бригу о школском објекту, инвентару и опреми,
- о) одговоран је за издавање свједочанстава, диплома и других јавних исправа, као и за уредно вођење и чување одјелењских књига, матичних књига, летописа школе и других докумената,
- п) спроводи одлуке, закључке и рјешења министарства и
- р) сарађује са владиним, невладиним и другим организацијама уз сагласност министарства.

Члан 122.

- (1) Дужност директора престаје:
  - а) истеком мандата,
  - б) на лични захтјев – оставком,
  - в) стицањем услова за престанак радног односа и
  - г) разрјешењем.
- (2) Одлуку о престанку дужности директора доноси школски одбор.
- (3) Иницијативу за разрјешење директора школе могу покренути:
  - а) министар,
  - б) школски одбор,
  - в) наставничко вијеће,
  - г) синдикат школе,
  - д) градоначелник/начелник општине,
  - ђ) савјет родитеља,
  - е) инспекција и
  - ж) Републички педагошки завод.
- (4) Иницијатива за разрјешење директора доставља се школском одбору.
- (5) Школски одбор је дужан да у року од 15 дана размотри иницијативу за разрјешење директора, утврди да ли постоје услови предвиђени овим законом за разрјешење директора, донесе одговарајућу одлуку и о томе обавијести предлагача иницијативе.
- (6) Школски одбор је дужан да смијени директора са дужности ако утврди да су испуњени услови из члана 123. овог закона.
- (7) Ако школски одбор не поступи у складу са ст. 5. и 6. овог члана, министар ће на основу иницијативе и утврђивања услова из члана 123. овог закона наложити школском одбору да спроведе поступак разрјешења директора у року од тридесет дана.
- (8) Ако школски одбор не поступи у складу са ставом 7. овог члана, министар ће разријешити директора и именовати вршиоца дужности директора.

Члан 123.

- Школски одбор разријешити дужности директора прије истека мандата, ако:
- а) утврди да не извршава обавезе предвиђене овим законом,
  - б) је школа, односно директор одговоран за прекршај из овог закона, привредни преступ или је починио кривично дјело у вршењу дужности,

- в) је надлежни орган утврдио да школа не остварује годишњи програм рада школе,
- г) је надлежни орган утврдио да директор не предузима мјере за остваривање циљева образовања,
- д) директор не поступи по налогу, односно мјери надлежног органа за отклањање утврђених недостатака и неправилности,
- ђ) надлежни орган утврди да директор располаже средствима школе, школским простором, опремом и имовином школе на незаконит начин,
- е) директор предлагањем незаконитих одлука, непотпуним, неблаговременим и нетачним обавјештавањем или сазивањем сједница супротно пословнику, омета рад органа управљања и запослених,
- ж) директор не предузима одговарајуће мјере према наставнику, стручном сараднику или другом запосленом раднику који не извршава своје радне обавезе,
- з) се у школи води евиденција и издају јавне исправе супротно овом закону,
- и) школа не обезбиједи чување прописане евиденције и документације,
- ј) школа не спроводи мјере безбједности и заштите ученика,
- к) се у току мандата утврди да не испуњава прописане услове за директора,
- л) школа наплати од ученика надокнаду штете супротно овом закону,
- љ) не распише конкурс на упражњено радно мјесто или прими радника супротно овом закону,
- м) не омогући обављање управног, стручно-педагошког и инспекцијског надзора или не отклони недостатке утврђене тим надзором,
- н) школа достави министарству нетачне податке у вези са радом школе, као и о броју одјељења, ученика, часова и радника,
- њ) се у школи обрачун плате врши супротно важећим законским прописима и колективном уговору,
- о) школа не изда свим радницима рјешење о 40-часовној радној седмици и ако се радницима сваког мјесеца не уручује обрачунски лист за плату,
- п) учини тежу повреду радних обавеза утврђених за наставника и
- р) утврди и друге неправилности утврђене овим законом.

Члан 124.

- (1) У школи у којој је директор разријешен дужности или му је истекао мандат, а није расписан конкурс или није извршен избор, школски одбор ће уз претходну сагласност министра именовати вршиоца дужности директора до именовања директора, а најдуже на шест мјесеци.
- (2) Министар ће именовати вршиоца дужности директора, ако школски одбор не именује вршиоца дужности директора у складу са ставом 1. овог члана.
- (3) За вршиоца дужности директора може да буде именовано лице које испуњава услове за директора школе.
- (4) Права, обавезе и одговорности директора школе односе се и на вршиоца дужности директора.

Члан 125.

- (1) Директор школе којем је престала дужност ради истека мандата распоређује се на радно мјесто са којег је постављен на дужност директора.
- (2) Ако је у међувремену мјесто са којег је постављен на дужност директора укинато, лице из става 1. овог члана распоређује се на мјесто које одговара његовом нивоу образовања и стручном звању у одређеној области у истој или другој школи.
- (3) Ако нема слободног радног мјеста у истој или другој школи лице из става 1. овог члана остаје нераспоређено и остварује право на плату у висини коју је остварило за мјесец који је претходио мјесецу у којем му је престала дужност, а најдуже шест мјесеци.
- (4) Директору школе којем је престала дужност разрјешењем или на лични захтјев – оставком, а који не може бити распоређен на радно мјесто које одговара његовом нивоу образовања и стручном звању у одређеној области, престаје радни однос, уз исплату отпремнине у складу са Законом о раду, као другим важећим прописима.

3. Помоћник директора

Члан 126.

- (1) Школа која има више од 24 одјељења може имати помоћника директора, што се уређује Правилником о финансирању основних школа.
- (2) Помоћника директора школе именује директор школе из реда запослених наставника и сарадника, који имају завршен први циклус студијског програма или еквивалент и најмање три године рада у настави или на пословима педагога, односно психолога.
- (3) Избор помоћника директора регулише се општим актом школе.
- (4) Помоћник директора обавља сљедеће послове:
  - а) организује, руководи и одговара за педагошки рад школе,
  - б) координира рад стручних органа школе и
  - в) обавља и друге послове у складу са законом и општим актом школе.
- (5) Помоћник директора изводи редовну наставу у највише два одјељења у оквиру 40-часовне радне седмице.

4. Савјет родитеља и ученика

Члан 127.

- (1) У школи се формира савјет родитеља, као савјетодавно тијело.
- (2) Родитељи ученика имају право, а школа обавезу помоћи родитељима да формирају савјет родитеља чије чланове бирају родитељи ученика.

(3) Савјет родитеља чини по један представник родитеља сваког одјељења у школи.

Члан 128.

(1) Савјет родитеља:

- а) разматра успјех ученика у учењу и владању,
  - б) разматра намјену коришћења средстава остварених:
    - 1) ученичким радом,
    - 2) проширеном дјелатношћу школе,
    - 3) од донација и средстава родитеља,
  - в) разматра школски календар,
  - г) разматра план екскурзија и излета ученика на почетку школске године,
  - д) представља ставове родитеља ученика школском одбору школе,
  - ђ) подстиче ангажовање родитеља у раду школе,
  - е) учествује у изради и реализацији одговарајућих пројеката којима се подстиче и унапређује образовни рад у школи и
  - ж) промовише интересе школе у локалној заједници на чијем подручју се школа налази.
- (2) Савјет родитеља има право да своје приједлоге, питања и ставове упућује школском одбору, директору, односно стручним органима школе.
- (3) Статутом школе дефинише се број чланова, начин и процедура оснивања и рада савјета родитеља.

Члан 129.

(1) Ученици формирају у школи савјет ученика.

(2) Чланове савјета ученика бирају ученици.

(3) Узимајући у обзир године ученика који похађају школу, школа им помаже да формирају савјет ученика чија је функција да:

- а) промовише интересе школе у локалној заједници на чијем подручју се налази школа,
- б) представља ставове ученика школском одбору,
- в) подстиче ангажовање ученика у раду школе,
- г) информише школски одбор о својим ставовима када оцијени да је то потребно или по захтјеву школског одбора о сваком питању које се односи на рад и управљање школом,
- д) промовише права ученика и подстиче друштвено користан рад у заједници,
- ђ) разматра питања успјеха ученика, школског календара, екскурзија и излета ученика, услова рада школе и других питања утврђених актима школе,
- е) учествује у изради и реализацији одговарајућих пројеката којима се подстиче и унапређује образовни рад у школи.

5. Стручни органи школе

Члан 130.

У школи се конституишу и функционишу стручни органи:

- а) одјељенско вијеће,
- б) наставничко вијеће и
- в) стручни активи наставника.

Члан 131.

(1) Стручни органи обављају сљедеће послове:

- а) прате остваривање наставног плана и програма,
- б) анализирају остваривање:
  - 1) циљева,
  - 2) задатака и
  - 3) садржаја образовања и васпитања,
- в) утврђују резултате рада наставника и стручних сарадника,
- г) утврђују резултате рада ученика и предузимају мјере за јединствен и усклађен рад свих ученика у процесу образовања и васпитања,
- д) рјешавају и друга питања утврђена овим законом.

(2) Статутом школе ближе се уређују овлашћења и начин рада стручних органа.

Члан 132.

(1) За подручје више сусједних општина формира се актив директора основних школа.

(2) Актив директора обавља сљедеће послове:

- а) предузима мјере за унапреивање васпитно-образовног рада у школама,
- б) организује заједничке стручне службе за школе у свом подручју,
- в) размјењују информације о потребном стручном кадру да би се омогућило ангажовање наставника до пуне седмичне норме у другој школи,
- г) сарађује са Министарством и локалним заједницама, те другим друштвеним партнерима и
- д) разматра и друга питања од значаја за рад школа у свом подручју.

X ПРИЗНАВАЊЕ СВЈЕДОЧАНСТВА

Члан 133.

(1) Држављанин Републике Српске и Босне и Херцеговине који је у иностранству стекао основно образовање и васпитање или завршио поједине разреде основне школе има право да захтијева признавање јавне исправе о стеченом основном образовању и васпитању или завршеном разреду основне школе.

- (2) Страни држављанин и лице без држављанства има право да захтијева нострификацију или признавање еквиваленције јавне школске исправе стечене у иностранству ако за то има правни интерес.

Члан 134.

- (1) Признавање јавне исправе о стеченом основном образовању, као и нострификација и признавање еквиваленције јавне исправе основног образовања стеченог у иностранству врши Министарство.
- (2) Уз захтјев за признавање јавне исправе из става 1. овог члана, заинтересовано лице подноси јавну исправу у оригиналу или овјерној копији и у преводу на један од службених језика који је овјерио овлаштени преводилац.
- (3) Нострификацијом, односно еквиваленцијом се страна школска исправа изједначава са одговарајућом школском исправом стеченом у Републици и то у погледу права на настављање образовања и васпитања и права на запошљавање.

Члан 135.

- (1) Поступак нострификације, односно признавања еквивалентности стране школске исправе спроводи се на основу Закона о општем управном поступку ("Службени гласник Републике Српске", број 13/02), уколико овим законом није другачије утврђено.
- (2) У поступку нострификације, односно признавања еквивалентности стране школске исправе узима се у обзир:
- а) систем школовања земље у којој је стечена школска исправа,
  - б) наставни план и програм,
  - в) трајање школовања,
  - г) права која даје страна школска исправа имаоцу и
  - д) друге околности од значаја за одлучивање.
- (3) Министар доноси рјешење којим се нострификација условљава полагањем испита или провјером знања, уколико се у поступку нострификације утврди да наставни план и програм иностране школе знатно одступа од плана са којим се упоређује.
- (4) Министарство може спровођење испита и провјеру знања повјерити посебној стручној комисији коју именује министар или школи у којој лице које је поднијело захтјев за нострификацију наставља школовање.

Члан 136.

Лице које је поднијело захтјев за нострификацију, односно признавање еквивалентности стране школске исправе може условно да се упише у наредни разред уколико поступак није окончан до истека рока за упис ученика у школу.

Члан 137.

Рјешење о нострификавању и рјешење о еквиваленцији коначно је у управном поступку.

Члан 138.

- (1) Министарство чува документацију приложену уз захтјеве за нострификацију и признавање еквивалентности стране школске исправе и о томе води евиденцију.
- (2) Министарство води регистар о нострификацији и еквиваленцији страних школских исправа.
- (3) Регистар из става 2. овог члана садржи:
  - а) редни број,
  - б) датум пријема захтјева,
  - в) име, презиме и адресу подносиоца захтјева,
  - г) назив установе и земље у којој је издата школска исправа,
  - д) кратак садржај рјешења о нострификавању, односно еквиваленцији са бројем протокола и датумом издавања и
  - ђ) примједбе.

XI ЕВИДЕНЦИЈА, ЈАВНЕ ИСПРАВЕ И ПЕЧАТ

Члан 139.

- (1) Школа води:
  - а) матичну књигу,
  - б) евиденцију о издатим свједочанствима,
  - в) дневник васпитно-образовног рада (одјељенска књига),
  - г) евиденцију о испитима,
  - д) евиденцију и документацију о стручном усавршавању и полагању стручног испита наставника, стручних сарадника и васпитача и
  - ђ) љетопис школе.
- (2) Школа трајно чува:
  - а) матичну књигу,
  - б) љетопис и
  - в) евиденцију о издатим свејдочанствима о завршеној основној школи.
- (3) Дневник васпитно-образовног рада (одјељенска књига) чува се десет година, као и евиденција о испитима.

Члан 140.

- (1) Јавне исправе које издаје школа су:
  - а) ђачка књижица,
  - б) свједочанство о завршеној основној школи, односно разреду,
  - в) преводница,
  - г) увјерење о положеном испиту из страног језика и

- д) увјерење о завршеним нивоима основног образовања ученика са посебним потребама.
- (2) Министар доноси правилник о садржају образаца и начину вођења евиденције и документације коју води и издаје основна школа.

Члан 141.

- (1) Школа издаје ђачку књижицу у коју се уносе оцјене о успјеху у учењу и владању на крају полугодишта и на крају сваког разреда, изузев ученицима I тријаде којима се на крају школске године описно уписује да су завршили разред.
- (2) Школа издаје ученику свједочанство о завршеном основном образовању и васпитању.
- (3) Ученику који није стекао основно образовање и васпитање, а престала му је обавеза похађања наставе и ученику који одлази у иностранство, издаје се свједочанство о последњем завршеном разреду.

Члан 142.

- (1) Вјеродостојност јавне исправе школе овјерава се печатом.
- (2) Садржај печата утврђује се у складу са Законом о печатима ("Службени гласник Републике Српске", бр. 17/92, 63/01, 49/07).
- (3) Директор школе одређује службено лице одговорно за употребу и чување печата.

Члан 143.

- (1) Школа издаје дупликат јавне исправе на прописаном обрасцу после проглашавања јавне исправе неважећом у "Службеном гласнику Републике Српске".
- (2) Школа издаје увјерење о подацима о којима води евиденцију, у недостатку прописаног обрасца.

Члан 144.

- (1) Лице које нема јавну исправу о завршеном школовању, а евиденција о томе, односно архивска грађа је уништена, нестала или недоступна, може да поднесе захтјев основном суду у мјесту пребивалишта или боравишта ради утврђивања завршеног школовања.
- (2) Рјешење суда којим се доказује да је лице стекло основно образовање и васпитање замјењује свједочанство о завршеном основном образовању и васпитању.

XII ОБЕЗБЈЕЋИВАЊЕ СРЕДСТАВА

Члан 145.

- (1) Средства за рад школе коју оснива Влада обезбјеђују се из:
  - а) буџета Републике,
  - б) буџета општине, односно града на чијем подручју се школа налази и
  - в) других извора.
- (2) Влада обезбјеђује:
  - а) средства школама за плате запослених у складу са важећим прописима,
  - б) инвестициону изградњу и опрему и инвестиционо одржавање,
  - в) материјалне трошкове пословања школе и амортизације:
    1. трошкови наставе,
    2. средства за одржавање хигијене,
    3. средства текућег одржавања,
    4. канцеларијски материјал,
    5. часописи,
    6. одјељенске и матичне књиге,
    7. трошкови телефона,
    8. набавка свједочанства, диплома, пријава,
    9. љекарски преглед радника и др.
  - г) средства за гријање, струју, воду, земљарину,
  - д) стручно усавршавање наставника, стручних сарадника и васпитача,
  - ђ) примања запослених по основу превоза на посао, уколико је удаљеност до школе више од четири километра, и друга лична примања,
  - е) превоз ученика који до школе путују са удаљености веће од четири километра, изузев за ученика из члана 92. овог закона и
  - ж) републичко такмичење и такмичење ученика вишег ранга према одобрењу Министарства,
- (3) Влада обезбјеђује средства за основно образовање и васпитање дјецe са посебним потребама.
- (4) Средства за основно образовање одраслих обезбјеђују Влада и полазници.
- (5) Средства за основно музичко и балетско образовање и васпитање обезбјеђују Влада и родитељи.
- (6) Општина, односно град на чијем се подручју налази сједиште школе обезбјеђује дио средстава за:
  - а) инвестиционо текуће одржавање школа,
  - б) материјалне трошкове школе,
  - в) такмичење ученика на општинском нивоу и
  - г) трошкове учешћа ученика са подручја општине на регионалном такмичењу.
- (7) Неразвијене и изразито неразвијене општине средства из става б. овог члана обезбјеђују у складу са могућностима.
- (8) Министар доноси правилник о финансирању основних школа.

Члан 146.

- (1) Цијена услуга у школи изражава вриједност и резултат рада којима се обезбјеђује накнада:
  - а) материјалних трошкова у складу са утврђеним нормативима,
  - б) плате према важећим прописима,
  - в) одговарајући износ за текуће и инвестиционо одржавање и
  - г) средства за исплату законом и другим прописима утврђених обавеза.
- (2) Министар прописује мјерила за увођење цијена услуга у школи.
- (3) Средства за финансирање приватне школе обезбјеђује оснивач.

Члан 147.

- (1) Школа може обезбиједити дио средстава издавањем на коришћење физкултурне сале и спортских терена за тренинге, спортска такмичења и рекреацију, као и издавањем школских кабинета и учионица за наставу.
- (2) Издавањем школског простора не смије се ометати васпитно-образовни рад школе.
- (3) Средства остварена издавањем школског простора уплаћују се на рачун јавних прихода – организациони код школе.

XIII НАДЗОР НАД РАДОМ УСТАНОВА ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

5. Надзор над радом школе

Члан 148.

- (1) Министарство врши управни надзор над законитошћу рада школе.
- (2) Стручно-педагошки надзор врши Републички педагошки завод, односно стручни савјетници за предмет или групу предмета (у даљем тексту: стручни савјетник).
- (3) Министар доноси правилник о начину остваривања управног и стручно-педагошког надзора.
- (4) Инспекцијски надзор над примјеном закона и других прописа из области васпитања, образовања и ученичког стандарда врши Републичка просвјетна инспекција.
- (5) У школи се врши интерно и екстерно вредновање квалитета васпитно-образовног рада.

Члан 149.

- (1) У вршењу стручно-педагошког надзора, стручни савјетник остварује:
  - а) непосредан увид у примјену и реализацију наставног плана и програма,
  - б) увид у рад и организацију рада школе, рад наставника, стручних сарадника, васпитача и директора,

- в) непосредан увид у начин извођења наставе, испита и других облика васпитно-образовног рада,
  - г) пружа савјетодавно-инструктивну помоћ наставницима, стручним сарадницима, васпитачима и директору,
  - д) увид у одржавање школских простора и
  - ђ) предлаже министру и надлежним органима предузимање непосредних мјера за отклањање неправилности и недостатака, као и мјера за унапређивање васпитно-образовног рада.
- (2) О извршеном стручно-педагошком надзору обавезно се сачињава записник о чињеничном стању који се доставља надлежним органима школе.
- (3) Стручни савјетник, према својим овлашћењима, рјешењем налаже школи отклањање утврђених неправилности.

XIV КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 150.

- (1) Новчаном казном од 1.000 до 5.000 КМ казниће се за прекршај школа, ако:
- а) дозволи политичко организовање и дјеловање у школи или дозволи коришћење школског простора у те сврхе (члан 10),
  - б) не остварује наставни план и програм доносен на основу овог закона (члан 27),
  - в) не прибави сагласност за избор или промјену другог страног језика (члан 29),
  - г) употребљава уџбенике и наставна средства који нису одобрени (члан 30),
  - д) не доноси годишњи програм рада школе у року прописаном овим законом (члан 33),
  - ђ) утврди више часова обавезне наставе у дневном и седмичном распореду часова (члан 36),
  - е) одступи од школског календара без сагласности министра (члан 38),
  - ж) не обавјештава родитеље и Министарство о ученицима који не похађају школу (члан 48),
  - з) не достави у року од седам дана преводницу и друге податке о ученику, односно у истом року не достави обавјештење о пријему ученика, преводнице и других података о ученику (члан 49),
  - и) закључи уговор о раду на неодређено вријеме са наставником, стручним сарадником или васпитачем који не испуњава прописане услове (чл. 72, 73, 74. и 75),
  - ј) не распише конкурс за наставника, стручног сарадника или васпитача (чл. 82, 118. и 121),
  - к) у специјалне школе или специјално одјељење упише дијете ометено у развоју без рјешења надлежног органа (члан 90),
  - л) не води или неуредно води прописану евиденцију о васпитно-образовног раду школе (члан 140),
  - љ) изда свједочанство чија садржина не одговара подацима у матичној књизи (члан 140),

м) не предузме одговарајуће мјере и ефикасне механизме заштите против дискриминације и узнемиравања по основу пола и сексуалног узнемиравања,

н) ако се у школи врши дискриминација из члана 4. ст. 2. и 3. овог закона и њ) не достави благовремено или достави нетачне податке Министарству (чл. 118. и 121).

(2) Новчаном казном од 500 до 1.000 КМ казниће се и одговорно лице у школи за прекршај из става 1. овог члана.

Члан 151.

Ако школа престане да ради због кривице оснивача, оснивач се кажњава новчаном казном од 15.000 КМ, а одговорно лице новчаном казном од 3.000 КМ.

Члан 152.

Новчаном казном од 100 до 500 КМ казниће се за прекршај родитељ ако не упише дијете у основну школу или ако дијете неоправдано изостаје из школе. Уколико и послњје извршене казне родитељ не упише дијете у школу, односно ако дијете неоправдано изостаје из школе, казне се могу понављати.

XV ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 153.

Наставници, стручни сарадници и васпитачи који обављају васпитно-образовног рад у школи, односно дому, а који су по прописима важећим до ступања на снагу овог закона испуњавали услове у погледу степена и врсте стручне спреме, могу и даље обављати васпитно-образовног рад у школи, односно дому.

Члан 154.

Наставници, стручни сарадници и васпитачи који обављају васпитно-образовног рад са ученицима са посебним потребама, а који су по прописима важећим до ступања на снагу овог закона испуњавали услове у погледу степена и врсте стручне спреме, могу и даље обављати васпитно-образовног рад.

Члан 155.

У школама ће се до краја 2008. године конституисати школски одбори у складу са овим законом.

Члан 156.

(1) Министар је дужан да у року од девет мјесеци од дана ступања на снагу овог закона доносе прописе за извршење закона предвиђене чл. 14, 18, 25,

30, 31, 34, 45, 53, 59, 60, 67, 69, 72, 78, 81, 84, 98, 103, 117, 119, 140, 145. и 148. овог закона.

- (2) До доношења прописа из става 1. овог члана примјењиваће се подзаконски прописи донесени на основу Закона о основној школи ("Службени гласник Републике Српске", број 38/04), који нису у супротности са одредбама овог закона.

Члан 157.

Школе ће своју организацију и опште акте ускладити са одредбама овог закона у року од девет мјесеци од ступања на снагу овог закона.

Члан 158.

Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Закон о основној школи ("Службени гласник Републике Српске", број 38/04) .

Члан 159.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Српске".

Број:

ПРЕДСЈЕДНИК

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

мр Игор Радојичић с. р.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Нацрта закона о основном образовању и васпитању

I УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење Закона садржан је у Амандману XXXII т. 6. и 12. на члан 68. Устава Републике Српске, према коме Република Српска уређује и обезбјеђује бригу о дјечи и омладини, образовање, културу и заштиту културних добара, физичку културу, као и члан 70. тачка 2. Устава Републике Српске, којим је утврђено да Народна скупштина Републике Српске доноси законе.

II РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Доношење новог Закона о основном образовању и васпитању показало се неопходним из разлога недоречености и нејасноћа појединих одредби важећег Закона о основној школи ("Службени гласник Републике Српске", бр. 38/04 и 62/04), које су уочене током примјене овог закона, а што је у пракси доводило до недоумица и различитог тумачења појединих законских одредби. Поред тога треба напоменути да усвојени Закон о измјенама и допунама Закона о инспекцијама регулише да инспекцијске послове обавља Републичка просвјетна инспекција у саставу Управе за инспекцијске послове. Републичка просвјетна инспекција до сада је била у оквиру Министарства просвјете и културе, а послови инспекцијског надзора били су регулисани важећим Законом о основној школи.

Важећи Закон о основној школи, дефинише установу као такву, а не систем основног образовања и васпитања што би требало да буде његова задаћа.

Приликом спровођења Закона о основној школи уочено је да многе важне области нису потпуно и прецизно уређене. Примјер непотпуне уређености јесте и процедура избора школског одбора и директора као органа управљања у школи, те се у пракси често дешавају ситуације да избори директора у школама добију судски епилог. Услови које закон предвиђа за избор директора су према искуствима Министарства просвјете и културе сувише општег карактера, те за директора практично може бити изабран сваки наставник или стручни сарадник у школи. Овако широко постављени услови доводе до ситуације да је на основу таквих критеријума тешко образложити персонални избор што резултира тиме да се сви кандидати изједначавају, те орган који одлучује по жалбама кандидата који нису одабрани ставља у позицију да има једнаке елементе за и против сваке од заинтересованих страна. Такође, недовољно прецизиране процедуре остављају простора различитим тумачењима, те се у појединим ситуацијама дешавало да нема законског основа за даљи ток процедуре, будући да није дефинисан ред мјера које је потребно предузети у различитим случајевима.

Када су у питању школски одбори, Министарство просвјете и културе веома тешко води евиденцију о саставу школских одбора, јер се према постојећем законском рјешењу, мандат сваком члану школског одбора одвија понаособ без обзира на то када се прикључио раду школског одбора, што имајући у виду да школски одбор има седам чланова, те да у Републици Српској постоје 202 основне школе додатно усложњава овај проблем.

Негативни ревизорски извјештаји и управни надзор над радом установа основног образовања указују на проблем недовољне стручности не само руководног кадра, него и запослених на пословима рачуновођа и секретара школа. У основним школама 38,61% директора има високу стручну спрему, док тек 14,64% секретара и 8,29% рачуновођа има високу стручну спрему.

Наведени проблеми указују на неопходност другачијих критеријума за пријем у радни однос секретара и рачуновођа да би функционисање школе могло несметано да се одвија, те је у Нацрту закона за ова радна мјеста предвиђена висока стручна спрема. Даље, то захтијева и професионализацију директора којима су потребна основна знања из области економије, права и управљања школом. Од 11.796 укупно запослених у основном школству само 2.631 има високу стручну спрему, односно 22,30%. У установама основног образовања и васпитања укупно је запослено 7.809 наставника, од којих је 608 неверификованог особља (7,78%) међу којима је највише наставника разредне наставе, чак 231 наставник. Овај проблем најизраженији је у подручним школама у руралним срединама слабо комуникацијски повезаним са остатком Републике. Анализирајући структуру 1.911 наставника запослених у подручним школама, примјетно је да управо у овим школама које су најчешће лоциране у руралним срединама ради највећи дио неверификованих наставника, што имајући у виду да најчешће раде у комбинованим одјељењима намеће питање квалитета наставе у подручним школама.

Важно је напоменути да се у основном образовању из године у годину суочавамо са проблемом све мањег броја ученика који се уписују у школу о чему говори и податак да је у школској 2003/2004. години било 126.024 ученика. Тај број је сваке наредне школске године мањи и у овој години наставу у основним школама Српске похађа 114.960 ученика. Забрињавајући је податак да при томе број одјељења незнатно опада, док је број наставника практично исти из чега је јасно видљиво да је ријеч о нерационалном функционисању.

Мрежа основних школа у Републици Српској обухвата 187 централних и 580 подручних школа, те десет музичких школа и четири центра за образовање дјецe са потешкоћама у развоју.

У овој школској години у наведеним установама наставу похађа 114.960 ученика. Од 580 подручних школа 46 има мање од пет ученика, док 156 подручних школа има између 10 и 15 ученика.

Анализом је уочено да постоји велики број комбинованих одјељења, чак 909 одјељења, и то углавном у оквиру прве и друге тријаде гдје су честе комбинације више од два разреда. Наставу у комбинованим одјељењима похађа 9.899 ученика. Основно школство оптерећено је нерационалном мрежом школа која производи неефикасно финансирање развоја цјелокупног

система и нерационалну кадровску структуру о чему говори и показатељ да на 14,7 ученика запошљавамо једног наставника што је имајући у виду број часова разредне наставе премало ученика по наставнику. Ради рационалније прерасподјеле постојећег запосленог особља, у Нацрту закона предвиђено је да су школе, у условима када је то неопходно, обавезне да организују заједничку стручну службу на свом подручју, а у исто вријеме је као дужност актива директора предвиђена размјена информација о наставном кадру који није ангажован до пуне седмичне норме. Комбинована настава се новим законским рјешењем дозвољава искључиво у оквиру прве тријаде, а тек у изузетним случајевима у оквиру дуге тријаде.

У закону није било предвиђено да Министарство води регистар установа основног образовања што је неопходно да би се досљедно водила евиденција о школама и успоставила ефикасна база података на основу које је могуће дефинисати стратешке правце развоја основног школства. Такође, непрецизно дефинисање оснивања школе доводило је до ситуације да осим што није јасно ко може покренути иницијативу за оснивање школе, нису јасни ни критеријуми који се примјењују приликом оснивања школе.

Када је ријеч о уцбеничкој политици, постојећи закон оставио је премало простора овом важном питању за чије је квалитетније рјешење потребно законско упориште.

Важно је напоменути да је од ступања на снагу Закона о основној школи 2004. године дошло до значајних измјена у организацији на нивоу БиХ, те су у међувремену престали разлози за постојање Агенције за стандарде и оцјењивање која се помиње у наведеном закону, док је у исто вријеме ступио на снагу Закон о агенцији за предшколско, основно и средње образовање која у складу с тим треба да буде основана, те да између осталог, обавља и послове које је до сада обављала или који су били у надлежности укинуте Агенције за стандарде и оцјењивање.

Имајући у виду горенаведене разлоге услиједила је израда новог закона заснованог на теорији, која је изводљива у пракси, а при томе прилагођена нашим условима и неопходној транзицији. С обзиром на то да је чланом 35. став 2. Правила нормативно-правне технике за израду закона и других прописа Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 13/06) предвиђено да ако се више од половине чланова основног прописа мијења, односно допуњује, приступа се доношењу новог прописа, а у Закону о основној школи мијења се, односно допуњује више од половине чланова, те се ово Министарство определијело за доношење новог закона.

III ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПОЈЕДИНИХ ЗАКОНСКИХ РЈЕШЕЊА У ПРЕДЛОЖЕНОМ НАЦРТУ ЗАКОНА О ОСНОВНОМ ОБРАЗОВАЊУ

Већ на почетку потребно је указати на чињеницу да је приликом израде текста овог закона измијењен и назив закона, тако да он није више Закон о основној школи, него Закон о основном образовању и васпитању, којим се уређује дјелатност основног образовања и васпитања као дијела јединственог система образовања, како је то дефинисано у члану 1. у поглављу Основних одредби, што је у сваком случају много адекватнији

назив с обзиром на материју која је регулисана овим законом, имајући у виду и називе закона из ове области у земљама у нашем окружењу.

– У одредбама чл. од 1. до 3. регулисано је да основно образовање и васпитање траје девет година, да је обавезно за сву дјецу по правилу од шест до петнаест година. Чланом 3. предложеног Нацрта закона регулисано је да основно образовање обављају школе, специјалне основне школе, музичке и балетске школе.

– Циљеви образовања и васпитања и принципи у основном образовању регулисани су одредбама чл. од 4. до 12. при чему се водило рачуна о принципима утврђеним Оквирним законом о основном и средњем образовању у БиХ ("Службени гласник БиХ", број18/03), Оквирном конвенцијом о заштити права националних мањина као и Законом о заштити права националних мањина ("Службени гласник Републике Српске", број 2/05).

– У поглављу II регулисано је оснивање и престанак рада школе и то одредбама чл. од 13. до 26.

С обзиром на то да се у пракси показало да су одредбе у садашњем Закону о основној школи којима је регулисано оснивање, надзор и укидање школе, непотпуне и недоречене, предложеним нацртом регулисано је:

– ко све може основати основну школу,

– које услове мора испуњавати јавна или приватна школа да би могла почети да ради, а чл. 15. и 16. прописан је комплетан поступак оснивања школе, од покретања иницијативе, испуњавања потребних услова за почетак рада школе, па до доношења рјешења и одлуке о оснивању школе.

– Чланом 18. предвиђено је да Министарство просвјете и културе води Регистар основних школа који до сада није био законска обавеза Министарства, док су у члану 21. који дефинише мрежу школа, наведени критеријуми на основу којих се мрежа утврђује.

Престанак рада школе, као и услови под којим школа може престати да ради и обавеза оснивача у случају престанка рада школе регулисани су чланом 25. предложеног нацрта.

– Поглављем III регулисани су наставни планови и програми, уџбеници и наставна средства, годишњи програм рада, организација васпитно-образовног рада и програм огледа-експеримента и то одредбама чл. од 27. до 45.

У овом поглављу би требало нарочито истаћи одредбе о уџбеницима и наставним средствима које су измијењене у највећем дијелу па су тако регулисани основни критеријуми које уџбеник мора да задовољи, а предвиђено је и доношење Правилника о начину и процедури за одобравање уџбеника, као и Правилника о стандардима за израду уџбеника, које доноси министар, а којима ће се осигурати бољи квалитет уџбеника. Чланом 32. предвиђено је да аутори уџбеника не могу бити запослени у Министарству просвјете и културе и Републичком педагошком заводу који могу утицати на одабир уџбеника, те да је министар обавезан да све уџбенике који нису у складу са овим чланом повуче из употребе у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

– Нацртом овог закона у члану 35. регулисано је да се настава у основном образовању организује по тријадама.

Одредбом којом се регулише оптималан, минималан и максималан број ученика у једном одјељењу регулисано је да у редовно одјељење могу бити укључена највише два ученика са потешкоћама у развоју, те се за сваког ученика са потешкоћама у развоју број ученика у редовном одјељењу смањује за два у односу на оптималан број ученика.

Чланом 39. предвиђена је могућност да школа организује проширени програм, који подразумијева: продужени боравак, јутарње чување, слободне активности, факултативну наставу и школу у природи.

– Поглављем IV регулише се упис ученика, прелазак у другу школу, па тако члан 47. предвиђа обавезан период опсервације за дјецу са посебним потребама укљученим у редовна одјељења што до сада није био случај.

Члан 48. обавезује родитеља да дијете упише у школу, те да се брине да оно редовно похађа наставу и испуњава своје школске обавезе.

– Истим поглављем регулише се и оцјењивање и напредовање ученика, као и похваљивање ученика. С обзиром на чињеницу да се ово министарство дужи период сусреће са примједбама које се односе на начин оцјењивања ученика у основним школама, приступило се упоређивању са европским искуствима и искуствима земаља у региону у овој области. Стога се, имајући у виду позитивна искуства са оцјењивањем ученика у првом разреду приступило законском рјешењу које предвиђа описно оцјењивање у оквиру комплетне прве тријаде (од 1. до 3. разреда). У исто вријеме се, анализирајући начин оцјењивања земаља које су раније увеле деветогодишње основно образовање, предлаже описно оцјењивање током укупног основног образовања из предмета физичко васпитање, музичка култура, ликовна култура и вјеронаука.

Одредбама чл. од 68. до 71. регулишу се права, обавезе и одговорности ученика, па је новим законским рјешењима детаљније регулисано подручје права, али и подручје повреде обавеза од стране ученика, за које ученик може дисциплински одговорати, односно у случају да учини материјалну штету намјерно или из крајње непажње, штету надокнађују родитељи ученика.

– У поглављу V у којем се регулишу питања која се односе на наставнике, стручне сараднике и остали запослени у школама, новине се односе на услове које радници треба да испуњавају приликом закључења уговора о раду, а на други начин је дефинисан поступак и начин лиценцирања наставника и стручних сарадника. Пооштрени су услови за запошљавање свих радника, те тако ниједан радник у школи, будући да је у свакодневном контакту са малољетном дјецом не може бити лице које је правоснажном пресудом осуђивано за кривична дјела учињена против уставног поретка, достојанства личности, морала, службене дужности, полног интегритета, злостављања дјетета, полног и другог насиља над дјететом или малољетном особом.

Другачије осмишљеним концептом стицања лиценце губи се смисао постојања стручног испита будући да се садржаји постојећег стручног испита Правилником о лиценцирању наставника и стручних сарадника дефинишу као дио програма у поступку лиценцирања.

Нацртом закона прецизно су и посебно утврђене обавезе наставника и сваког стручног сарадника посебно.

Одредбе постојећег закона су остављале могућност да послове секретара и рачуновође обављају лица са високом, вишом или средњом стручном спремом, што је одредбом члана 88. овог нацрта измијењено, па послове секретара, односно рачуновође могу обављати лица са завршеним првим циклусом студијског програма – завршеним правним, односно економским факултетом.

– У поглављу VI којим је регулисано образовање и васпитање ученика са посебним потребама у специјалним одјељењима, односно специјалним школама, и то чл. од 90. до 100, предвиђено је која дјеца и под којим условима се уписују у специјалну школу или одјељење, као и услови које треба да испуњавају наставници и васпитачи у специјалним школама.

– Поглавље VIII регулише музичко и балетско образовање, а измјене у односу на постојећи закон се између осталог односе на правни статус музичких и балетских школа, те се овим нацртом предвиђа могућност да музичке и балетске школе могу истовремено обављати дјелатност основног и средњег музичког и балетског образовања.

Нацртом закона о основном образовању и васпитању нису предвиђене школе за музичке и балетске таленте, будући да овакве школе у пракси уопште не постоје, а музичка, односно балетска школа је по свом смислу и предвиђена за музичке и балетске таленте, а у оквиру њих се за изразито надарене ученике предвиђа могућност бржег напредовања.

– Управљање и руковођење школом и процедура избора органа управљања регулисано је чл. од 117. до 132. али бисмо нарочито напоменули и указали на измјене у члану 117. којим је детаљније регулисан школски одбор, тј. избор, надлежност и рад школског одбора, управо због различитог тумачења закона у пракси због нејасноћа у важећем закону. Имајући у виду тешкоће у праћењу рада и попуњености школских одбора (школски одбори имају седам чланова, а у Републици Српској постоје 202 основне школе) приступило се рјешењу да све чланове школског одбора именује оснивач, два по сопственом избору, два из реда запослених у школи, два из реда родитеља и једног на приједлог локалне заједнице. Истовремено је дефинисано да се школски одбор бира на мандатни период од четири године, те да свим члановима мандат истиче у исто вријеме. Чланом 119. Нацрта закона дефинисани су услови које треба да испуњава лице које конкурише на мјесто директора, па је тако предвиђено да осим завршеног првог циклуса студијског програма или еквивалента, потребно да испуњава и сљедеће услове: најмање пет година радног искуства у струци и положен испит за директора школе. Начин и поступак полагања испита за директора додатно регулише Правилник о начину и поступку полагања испита за директора који доноси министар. Такође је предложена измјена у погледу ограничења мандата, приликом именовања лица на функцију директора школе, па је регулисано да исто лице може бити бирано за директора највише два мандата у истој школи. Према евиденцији Министарства просвјете и културе више од 40% директора основних школа су у трећем, четвртном, па и петом мандату, што значи да су на позицији директора дванаест, шеснаест и више година.

– У поглављу признавање свједочанстава, у члану 138. предвиђено је да Министарство води регистар о нострификацији и еквиваленцији страних школских исправа.

– У поглављу којим је регулисано обезбјеђивање средстава, у члану 145. став 6. предложена је измјена у погледу финансирања школа, тј. да „општина, односно град, на чијем подручју се налази сједиште школе обезбјеђује дио средстава за инвестиционо текуће одржавање школа,“ а ставом 6. „да неразвијене и изразито неразвијене општине ова средства обезбјеђују у складу а својим могућностима“.

– Новина у члану 147. огледа се у томе да школе имају могућност да обезбиједе средства или дио средстава издавањем на коришћење физкултурне дворане и спортских терена за тренинге, школска такмичења и рекреацију, као и издавањем школских кабинета и учионица за наставу, под условом да се не омета васпитно-образовни рад школе и уз обавезу да се средства остварена издавањем школског простора уплаћују на рачун јавних прихода.

– У поглављу XIII надзор над радом установа основног образовања и васпитања, чланом 148. регулисан је надзор над радом школе, као и органи овлаштени да врше управни надзор над законитошћу рада школе, стручно-педагошки надзор и инспекцијски надзор над примјеном закона и других прописа из других области васпитања, образовања и ученичког стандарда.

– На крају још напомињемо да је у прелазним и завршним одредбама предвиђена обавеза министра да у року од девет мјесеци донесе правилнике предвиђене Нацртом закона, а да ће се до доношења примјењивати правилници који нису у супротности са новим законом. Рок од девет мјесеци је предвиђен и за усклађивање аката које су школе дужне да донесу.

IV ПОТРЕБНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

За спровођење овог закона нису потребна додатна финансијска средства.